

Forord

Det er med et lettet utpust og et bredt smil jeg har satt siste punktum i min masteroppgave. Det har vært en lærerik og tidkrevende prosess, hvor ting til tider har virket umulig, men gleden desto større når det har vist seg å være mulig likevel. Det er rart å tenke på at mitt valg om å melde meg på kurs for å bli familiekontakt høsten 2010 skulle påvirke meg i så stor grad at jeg endte opp med å skrive en masteroppgave om Home-Start Familiekontakten. Og når jeg nå har fullført mastergraden min, er det en del mennesker jeg må takke:

Først og fremst vil jeg rette en stor takk til mine informanter som tok imot meg, åpnet seg opp og fortalte om sine opplevelser knyttet til det å motta støtte av en familiekontakt fra Home-Start Familiekontakten. Uten dere hadde det ikke vært mulig å skrive denne oppgaven!

Videre vil jeg takke alle de flotte menneskene som utgjør Home-Start Familiekontakten. Jeg vil spesielt takke den ene koordinatoren som virkelig har bidratt til min oppgave. Hennes gode råd og våre samtaler, både over en kopp te og via mail, har vært en god kilde til informasjon gjennom hele prosessen. Takk for alle disse fine stundene, jeg håper du vet hvor mye du har hjulpet meg og støttet meg! Jeg vil samtidig få takket Wenche Heimholt Isachsen, nasjonal koordinator i Home-Start Norge, for å ha tatt seg tid til å svare på mail og komme med forslag og oppklarende kommentarer for å styrke min oppgave.

Jeg må også takke min veileder, Kjetil Steinsholt, for å ha hjulpet meg på veien fra den første problemstillingen til denne ferdige oppgaven. Med hans veiledning har jeg fått gode tips og satt i gang egen refleksjon over valg og hva jeg egentlig vil formidle med det jeg skriver.

Til slutt må jeg få takket alle de gode menneskene jeg er så heldig å ha i livet mitt, både de hjemmefra og de jeg har møtt gjennom mine år som student. Dere har hatt troen på meg når min egen tro har sviktet, og har på forskjellig vis klart å få den styrket igjen. Takk til alle som har lyttet, hjulpet og generelt bidratt med innspill, latter og humor de siste månedene! En spesiell takk til alle dere herlige medstudenter som gjorde lange dager på lesesalen litt kortere. Ingen navn nevnt – ingen navn glemt.

Nina Julianne Langelo Røyset

Trondheim, oktober 2016

Sammendrag

Tittel: «Hvordan opplever og beskriver mødre det å motta støtte fra Home-Start Familiekontakten?»

Bakgrunn: Grunnen til at jeg ønsket å se nærmere på dette, var fordi jeg selv har vært familiekontakt hos Home-Start Familiekontakten. Derfor ønsket jeg å få dypere innsikt i hvordan familiene opplevde dette. Forskning har også vist at intervensjoner tidlig i livet har hatt mest effekt, og at det de siste årene har vært en økning i bruken av frivillighet som en del av forebygging.

Formål: Hensikten med denne studien var å få innsikt i hvordan familier, i hovedsak mødre, opplever det å motta støtte av en familiekontakt fra Home-Start, med fokus på relasjonen mellom dem og hva som bidro til at denne relasjonen ble god.

Metode: Studien har tatt i bruk en kvalitativ forskningsmetode med en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming, hvor informantenes egne opplevelser og erfaringer var i fokus. For å få innsikt i dette, ble det tatt i bruk intervju samtaler med mødre i tre familier som har mottatt støtte fra Home-Start Familiekontakten.

Resultater: Det viste seg at alle informantene hadde en god opplevelse med det å motta støtte fra Home-Start Familiekontakten. Hovedfunnene viste at god kjemi mellom familiekontakten og mor/familiene var viktig for at det skulle bli en god relasjon mellom dem, og alle viste til en opplevelse av at familiekontakten hadde en forståelse for dem og deres livssituasjon. Informantene hadde ulike grunner for å kontakte Home-Start Familiekontakten, men alle opplevde at de forventningene de hadde ble innfridd.

Nøkkelord: Home-Start Familiekontakten, familiekontakt, opplevelse, relasjon, den gode samtale, kjemi, tillit.

Summary

Title: «How do mothers experience and describe how it is to receive support from Home-Start Familiekontakten?»

Background: The reason for wanting to look into this, is that I have been a volunteer (familiekontakt) with Home-Start Familiekontakten. Therefore, I wanted to gain deeper insight into how the families experience this. Research has also shown that interventions early in life has had most effectiveness, and that in the past years, there has been an increase in the use of volunteers as a part of prevention.

Research aim: The purpose of this study was to gain insight in how families, mainly mothers, experience the support they get from a volunteer from Home-Start Familiekontakten, with focus on the relation/relationship between them, and what factors contributed to making it a good relation/relationship.

Method: This study used a qualitative research method, with a phenomenological-hermeneutic approach, where the focus was on the informants own experiences. It was used interviews with mothers in three families, which have received support from Home-Start Familiekontakten, to gain insight into this.

Results: The study showed that all the informants had a good experience when it came to receive support from Home-Start Familiekontakten. The main results showed that good chemistry between the volunteer and the mother/families was important for building a good relation between them. All of the informants referred to an experience that the volunteer (familiekontakten) had an understanding of them and their life situations. The informants had different reasons for contacting Home-Start Familiekontakten, but all of them gave the impression that their expectations were met.

Keywords: Home-Start Familiekontakten, volunteer, experience, relation, the good conversation, chemistry, trust.

INNHold

Forord

Sammendrag

Summary

1.0 Innledning	1
1.1 Tema for oppgaven	2
1.2 Formål og problemstilling	2
1.3 Personlig utgangspunkt.....	3
1.4 Begrepsavklaring/definisjoner	4
1.5 Oppgavens oppbygging	5
2.0 Home-Start Familiekontakten	7
2.1 Home-Start Worldwide: Erklæring om prinsipper og metoder	11
2.2 Tidligere forskning	13
3.0 Teoretisk forankring	17
3.1 Relasjonskompetanse.....	17
3.2 Den gode samtalen - dialogen	19
3.3 Tillit	20
3.4 Forebygging.....	21
4.0 Forskningsmetode	23
4.1 Metodisk tilnærming.....	23
4.2 Rekruttering og utvalg av informanter	24
4.3 Intervjuguide.....	26
4.4 Gjennomføring av intervjuene	28
4.5 Transkribering	30
4.5.1 Koding og kategorisering	31
4.6 Metodologiske refleksjoner	32

4.6.1 Forforståelse	34
4.6.2. Kritikk av utvelging og utvalget.....	34
4.7 Etske refleksjoner	35
4.8 Kvalitet i forskning	36
5.0 Presentasjon av empiriske data og drøfting	39
5.1 Bakgrunnen for å kontakte HSF	39
5.1.1 Forventninger	40
5.2 Relasjonen mellom mor og familiekontakt	41
5.2.1 Førsteinntrykk og beskrivelse av familiekontaktene	45
5.2.2 God kobling og kjemi.....	46
5.2.3 Tillit.....	48
5.2.4 Omsorg for familiekontakten	50
5.2.5 En spesiell opplevelse	51
5.3 Samtalene mellom mødrene og familiekontaktene	52
5.4 Forebygging.....	54
6.0 Avsluttende kommentarer	57
6.1 Videre forskning	58
7.0 Litteraturliste.....	61
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	65
Vedlegg 2: Intervjuguide	67
Vedlegg 3: Tilrådning fra NSD	71

1.0 Innledning

De fleste foreldre vil kunne kjenne seg igjen i den beskrivelsen at småbarnstiden er travel og utfordrende. Søker en på «småbarnstiden» på Google kommer det blant annet opp ulike råd for at den skal bli bedre for alle i familien, ulike forum hvor det blir diskutert når denne slitsomme tiden er over, og ting en ikke vil savne med denne tiden. Foreldre kan også oppleve å bli mer sosialt isolert, og spesielt kan dette gjelde for dem som ikke har et stort nettverk eller ikke har noe slekt som bor i nærheten. Kvello (2013b) skriver at «*Grunnmuren*» i mennesket bygges i tidlige barneår i samspill med nære omsorgspersoner» (s. 23). Hva skjer da når dette samspillet påvirkes slik at det ikke blir en stødig grunnmur? Hvordan kan en støtte småbarnsfamilier slik at det blir et positivt samspill og en god grunnmur?

I Norge finnes det et til tilbud som kalles Home-Start Familiekontakten (HSF). Dette er et familiestøtteprogram for småbarnsfamilier hvor målet er at foreldre skal mestre foreldrerollen, slik at barna får en bedre hverdag (Isachsen, 2016). Familiene som mottar støtte fra HSF får besøk av en familiekontakt to til fire timer hver uke i omtrent seks måneder. Bakgrunnen for oppstarten av Home-Start (HS) var å støtte familier som var i en utfordrende periode i livet, og bidra til en økt tro på deres egne evner som foreldre, og dermed gi deres barn en best mulig start på livet (Harrison, 2003). Med tanke på at oppvekstmiljøet spiller en rolle for menneskers utvikling (Kvello, 2013a; Kvello, 2013b) er det viktig å gjøre det en kan for å hindre at oppveksten får negative følger for barn og unge. Det har vist seg at en god del problemer kan eskalere om det ikke blir gjort endringer på et tidlig tidspunkt (Kaasa & Jelstad, 2009), og at tidlig implementering av forebyggende tiltak som oftest gir det beste resultatet (Mathiesen et al., 2007). Dette har ført til vektlegging av blant annet forebyggingstiltak som skal bidra til en økt foreldrekompetanse. Home-Start baserer seg på en tanke om at det å motta støtte i en vanskelig periode, kan være med på å unngå at den vanskelige perioden forverres. Derfor ble det valgt å inkludere hvordan HSF kan bidra forebyggende i denne oppgaven, da forebygging også har blitt en viktig utdanningspolitisk tanke de siste årene (Meld. St. 18 (2010-2011); Meld. St. 20 (2012–2013)). Det er viktig å påpeke at det i denne oppgaven ikke vil være forebygging som er i fokus. Oppgavens hovedfokus er på mødrenes opplevelser av det å motta støtte fra HSF.

På hjemmesiden til HSF står det «*Det er gode, men travle hverdager med småbarn i hjemmet. Av og til er det bare de små forskjellene som gjør at vi mestrer hverdagen bedre*» (Home-Start Familiekontakten, udatertD). Nøyaktig hva som er små forskjeller vil variere blant familiene.

Jeg har selv vært familiekontakt i HSF, og fikk noen aha-opplevelser underveis i mine oppdrag da familiene selv fortalte hva som var eller hadde vært til hjelp for dem. Tingene som de la vekt på var gjerne noe jeg anså som «småting», men som for dem samlet sett ikke var småting. Dette er i tråd med hva HS legger vekt på, nemlig de hverdagslige tingene, og at det er nettopp disse tingene som er viktige (Harrison, 2003). Derfor var det spennende å skulle få enda dypere innsikt i dette, og hvilke opplevelser andre mødre og deres familier hadde med sine familiekontakter.

1.1 Tema for oppgaven

Temaet for oppgaven er familiens opplevelser av det å motta støtte av en frivillig familiekontakt fra HSF. Begrepet opplevelsen blir i Store Norske Leksikon beskrevet som «*innholdet av en persons subjektive erfaring*» (Opplevelse, 2012). I denne oppgaven vil opplevelsen være knyttet til det informantene forteller og vektlegger som sentralt i koblingen med deres familiekontakt. Deres opplevelser vil videre tolkes av meg og sees i lys av ulike teorier som anses som relevant for oppgaven. Videre vil dette knyttes opp mot begrepet forebygging, som er viktig innenfor spesialpedagogikken. Jeg ønsker også å trekke inn forebygging, da dette er noe som har blitt satset på innen flere offentlige sektorer, som utdanningssektoren og helsesektoren.

1.2 Formål og problemstilling

Formålet med denne oppgaven er å få innsikt i hvordan det oppleves for familiene å få besøk og støtte av en familiekontakt. Dette på grunnlag av at jeg selv har vært familiekontakt og har mine egne opplevelser av hvordan det er å gi støtte til familiene. Dette gjorde at jeg ble nysgjerrig på hvordan det var å være familien i denne koblingen. For å få innsikt i dette, ble det tatt i bruk en kvalitativ intervjuundersøkelse, hvor det var mødre i familiene som ble intervjuet. Det ble valgt å kun intervjuere mødre, da egen erfaring som familiekontakt i stor grad har vært knyttet til interaksjon med mor i familien. Det har blitt gjennomført flere studier og forskningsrapporter som omhandler arbeidet til Home-Start (Home-Start Familiekontakten, udatertA), men ingen av disse har hatt fokus på selve opplevelsen. Det har tidligere blitt sett på blant annet mestring av foreldrerollen, om tilbudet har en nytteverdi og sett på endringer i atferd hos barn og foreldre. Derfor er det av interesse å se på hva familiene selv sitter igjen med av inntrykk, spesielt for meg som selv har vært familiekontakt de siste seks årene. Dette har gitt oppgaven følgende problemstilling: «**Hvordan opplever og beskriver tre mødre det å motta støtte av en familiekontakt fra HSF?**». Basert på problemstillingen ble følgende forskningsspørsmål utformet:

1. Hvordan beskriver de familiens relasjon med familiekontakten?
2. Hva var det som gjorde at relasjonen mellom dem ble god?
3. Hva var viktig for dem under koblingen?
4. Hvordan kan HSF virke forebyggende?

Jeg har valgt formuleringen på bakgrunn av at mødrene sannsynligvis også ville inkludere hvordan koblingen mellom deres barn og familiekontakten var.

1.3 Personlig utgangspunkt

Samtidig som jeg begynte å studere i 2010, gikk jeg på kurs for å bli familiekontakt i HSF. Så lenge jeg kan huske har jeg vært glad i barn, og har ønsket å få meg en jobb hvor jeg kunne gjøre hverdagen bedre for dem. Og allerede før jeg var ferdig med mitt første studieår, hadde jeg gjort noe som gjorde hverdagen litt bedre for et barnehagebarn. For dette barnet var jeg en som kom hjem til dem og lekte og tullet, mens mor vasket og ryddet, fikk gjort studierelatert arbeid eller rett og slett dratt for å trene. Blant annet hadde mor og jeg det til felles at vi begge var studenter, prøvde å trene et par ganger i uken, og i tillegg gikk vi godt overens og pratet fløt lett fra første stund. Jeg følte der og da ikke at jeg gjorde noe spesielt, men husker godt en dag jeg ble igjen litt lenger så hun skulle få hente en pakke på posten. Hun kom tilbake og sa at hun ikke kunne huske sist hun var utenfor døren etter klokken syv. Hun var alenemor, og var som oftest hjemme fra barnet la seg og til de dro til barnehagen neste dag. For meg var dette bare snakk om å være igjen 10 minutter ekstra, men for henne fikk jeg inntrykk av at det var noe større og annerledes, da hun til vanlig ikke kunne ha gjort dette. Jeg har i årene etter koblingen hatt litt kontakt med henne, og har da fått vite at barnet har lurt på hva jeg gjør og hvordan det går med meg. Jeg følte litt at jeg «bare» var der og ikke gjorde noe spesielt, mens jeg i ettertid har fått inntrykk av at det at jeg «bare» var der faktisk gjorde større forskjell enn jeg trodde. Det er på bakgrunn av dette at jeg ønsket å høre om opplevelsene og se nærmere på hvilke, tilsynelatende, trivielle aspekter ved koblingen familiene opplevde som spesielle og gode.

Der det anses som relevant for oppgaven, har jeg valgt å trekke inn mine egne erfaringer som familiekontakt. Oppgaven vil ha primærfokus på familienes opplevelser, men det er vanskelig for meg å helt legge vekk mine erfaringer og opplevelser, og min forforståelse av hvordan det var å være familiekontakt. Jeg tror også dette gir en gyllen mulighet for å få frem flere sider ved opplevelsen av å motta støtte av en familiekontakt, og at det vil gi lesere av oppgaven en forståelse av hvordan jeg har tenkt underveis i arbeidet med oppgaven.

1.4 Begrepsavklaring/definisjoner

Innenfor organisasjonen brukes det en del begreper som det i dette avsnittet vil gjøres rede for og i tillegg hvordan disse vil bli tatt i bruk i denne oppgaven.

Home-Start Familiekontakten (HSF) er det norske navnet på organisasjonen Home-Start.¹ Det har fått ordet familiekontakten i tillegg til det opprinnelige navnet for å tydeliggjøre hva organisasjonen fokuserer på, nemlig familier (se punkt 10 i kapittel 2.1). Navnet baserer seg på at arbeidet foregår hjemme (at home) hos familiene i begynnelsen (the start) av barnas liv (Harrison, 2003).

Koordinator er den ansatte i HSF, som har i oppgave å holde kurs for nye frivillige og være bindeleddet mellom familiene som mottar støtte og familiekontaktene som besøker disse familiene. En koordinator i HSF skal ha treåring relevant høgskoleutdanning, noen eksempler er førskolelærer, barnevernspedagog, familieveileder eller familieterapeut (Isachsen, 2016).

Familie er i denne sammenheng de som mottar støtte fra HSF. Familiene er ulike, både med tanke på familiesammensetning og bakgrunnen for å kontakte HSF. Til familiene stilles det ingen spesifikke kriterier ut over at de har minst ett barn under skolealder, og at de selv opplever at de befinner seg i en sårbar periode.

Familiekontakt er betegnelsen på en som er frivillig hos HSF. En familiekontakt er en som besøker en familie hver uke, og skal inntre i rollen som et lyttende medmenneske og en god samtalepartner. Da HS ble startet i England, ble Home-Start Volunteer brukt som betegnelse (Harrison, 2003).²

Ordet *kobling* brukes om forholdet og den avtalen som blir inngått mellom familien og familiekontakten. Før en slik avtale inngås, vil koordinator velge ut en familiekontakt som de tror vil passe godt sammen med den enkelte familie, basert på familiens ønsker og behov. Videre vil koordinator kontakte en familiekontakt for å høre om hun/han kunne tenke seg dette oppdraget, før koordinator vil avtale et felles møte med familien og familiekontakten. I denne oppgaven velger jeg å bruke ordet *relasjon* for å beskrive forholdet mellom familien og familiekontakten, og primært forholdet mellom mor og familiekontakten.

Støtte brukes for å beskrive hva det er HSF kan tilby familiene gjennom familiekontakten. I samtalen koordinator har med familien når de kontakter organisasjonen, vil de bli spurt om hvilke behov de har og hvilke ønsker de har til familiekontakten. På grunnlag av dette vil

¹ I oppgaven vil begge begrepene tas i bruk basert på om det er snakk om Home-Start (HS) internasjonalt eller Home-Start Familiekontakten (HSF) i Norge.

² Frivillig vil bli brukt for å omtale familiekontaktene når det er snakk om familiekontakter utenfor Norge, da frivillig (volunteer) er definisjonen Margaret Harrison bruker i sin bok om Home-Start.

koordinator kunne velge ut den de tror vil være den mest passende. På det første møtet mellom familien og familiekontakten vil koordinator ta opp disse ønskene og behovene. Videre vil partene i fellesskap komme frem til hva som er ønsket og målet med koblingen, og på hvilken måte familiekontakten skal støtte familien.

1.5 Oppgavens oppbygging

I kapittel 2 vil jeg presentere organisasjonen Home-Start, fra oppstarten i England til hvordan organisasjonen ble startet og fungerer i Norge i dag, og tidligere forskning på organisasjonens arbeid. Videre vil det i kapittel 3 bli gjort rede for relevante teorier, blant annet basert på HSFs formål og temaene i intervjuguiden. Kapittel 4 redegjør for den valgte forskningsmetoden, med blant annet utforming av intervjuguiden, gjennomførelsen av intervjusamtalene og etiske vurderinger. Kapittel 5 redegjør for analysen og tolkningen av resultatene, før jeg i kapittel 6 vil oppsummere de viktigste funnene og kaste lys over problemstillingen.

2.0 Home-Start Familiekontakten

Home-Start ble grunnlagt i Leicester i England av Margaret Harrison og startet offisielt opp 1. november 1973 (Harrison, 2003). Det hele begynte med

(...) the simple idea of parents helping parents - a friend who would understand what they were going through, encouraging them and helping them to feel more confident as parents, help them to cope with the everyday stresses that life can bring and give their children the best possible start in life. (Home-Start Worldwide, udatert)

De frivillige skulle være mennesker med foreldreerfaring, som kunne veilede og komme med råd til unge foreldre som ikke var helt sikre på sin foreldrekompetanse og hvordan de skulle håndtere oppdragelsen av barna. Inspirasjonen og motivasjonen bak Home-Start kom blant annet fra Harrisons observasjoner av foreldre som var isolert, ikke hadde kontakt med slektninger, som ikke hadde noe relasjon til naboene og som følte de ikke hadde en nær venn, og som først og fremst trengte noen som hadde tid til å være med dem i hjemmet deres (Harrison, 2003). Hun så et behov for mer støtte til foreldre i en utfordrende situasjon, hvor støtten skulle komme fra andre foreldre som kunne tilby individuell støtte, vennskap og praktisk hjelp i hjemmet. Harrison hadde selv arbeidet som frivillig og pratet med mødre, hvor flere hadde ytret et ønske om at hun skulle komme hjem til dem for å fortsette praten der. Da hun fikk sitt første barn, opplevde hun selv hvor godt det var å få jevnlig besøk av en som var genuint interessert og som brydde seg om dem. Hun og mannen bodde da i USA uten noe familie i landet, og hun ble kjent med en dame fra England som besøkte henne og datteren hver uke. Hun inntok en slags bestemor-rolle i Harrison sin familie. I boken om HS skriver hun at i ettertid har hun innsett at denne damen egentlig var den aller første HS-frivillige (Harrison, 2003). Harrison var også senere enda en periode i USA, hun hadde da fått et stipend slik at hun kunne se hvordan ulike støttetilbud fungerte der, blant annet et tilbud kalt Head-Start (Harrison, 2003). Dette gav henne inspirasjon for hvordan hun kunne starte et tilbud som ville møte behovene blant ulike familier hjemme i England.

De første årene tilbød Home-Start støtte, vennskap og praktisk hjelp i hjemmet, så lenge det var nødvendig, til familier i Leicester som hadde minst ett barn under skolealder, og som trengte støtte fra en annen som selv var forelder (Harrison, 2003). De valgte å fokusere på de tidlige barneårene før skolestart, da disse årene er viktige for barnets fremtidige velvære, og ofte den

tiden hvor foreldre opplever spesielle vanskeligheter og frustrasjoner. I starten var noen av målene med Home-Start

To support and encourage parents and show them how they can help their children to develop ...to build on the parent as the sustaining agent and on the home as the sustaining background ...to focus on the parent rather than on the child, so that the parent is encouraged to realise her worth as the expert for the child ...to encourage physical and verbal contact between mother and child, self-respect (...) (Harrison, 2003, s. 36)

På denne måten ønsket de å støtte foreldrene på en slik måte at de fikk en bedre kontakt med barna og så gledene ved å være foreldre. Tidlig oppdaget Harrison og de andre involverte i HS

(...) that it was much more important to focus on the parents (mostly mothers in those early days), their well-being and emotional needs. A sincere "How are you?" and a smile for them, had far greater potential to beam back on the child(ren) than any more cognitive approach. (Harrison, 2003, s. 37)

Tanken var at om foreldrene fikk en bedre hverdag, så ville dette påvirke barna slik at de også ville få en bedret hverdag. Arbeidet skulle være fokusert på familien som en helhet, ikke kun på foreldrene eller barna. Det viste seg også at det å dele tid, vennlighet, praktisk hjelp, generøsitet og moro kunne være enormt givende for alle de involverte, ikke bare for familien (Harrison, 2003). De bestemte seg også for at det å være forelder skulle være «*the only essential requirement for being a volunteer with Home-Start*» (Harrison, 2003, s. 41). Dette på bakgrunn av at de trengte mennesker som hadde «*practical experience of the ups and downs of family life, regardless of their age, social background, education or life experience*» (Harrison, 2003, s. 41).

Før de frivillige begynte å besøke familiene, gjennomførte de et kurs som bestod av 10 samlinger. Utfordringen for det aller første kurset, var hvordan de skulle integrere holdninger, standarder og verdier med formelle temaer (Harrison, 2003). Disse kursene hadde ikke noen ferdige løsninger som de presenterte, men tok i bruk erfaringsbasert læring mellom de frivillige. De frivillige hadde også ulik bakgrunn, noe som gav dem forberedelse med tanke på å besøke familier og interagere med mennesker som hadde andre måter å leve sitt liv på enn dem selv (Harrison, 2003). De forskjellige samlingene handlet blant annet om foreldrenes behov i tidlige

barneår, barns utvikling, misbruk, konfidensialitet, lytting, matlaging på budsjett, positiv forsterkning og rollespill (Harrison, 2003).

Nå er det gjerne familiene selv som tar kontakt med Home-Start, men helt i oppstarten i på 70-tallet var situasjonen en annen: *«The majority of parents in those early days did not refer themselves. Either they had never heard of Home-Start, or they lacked the confidence to approach us themselves and articulate their needs. We relied on professionals to refer them»* (Harrison, 2003, s. 56). Etter at fagfolk hadde henvist familier til HS, valgte de å sende familiene et brev som fortalte om hvordan de hadde hørt om dem og kort om hva HS var og hva de kunne tilby familien. I det samme brevet ble det også ytret et ønske om å besøke familiene for å se hvordan en annen mor muligens kunne gi dem en hjelpende hånd. Under disse møtene kom det frem at det familien tenkte de virkelig trengte, ofte ikke var det samme som fagfolkene som henviste dem hadde tenkt (Harrison, 2003). For Harrison var det viktig å gi familiene støtte basert på familienes egne ønsker, ikke hva andre trodde eller mente de trengte støtte til. Det var også seks ting som de frivillige kunne tilby, som var vanskelig eller umulig for fagfolk å tilby. Disse var *tid, fleksibilitet* til å gjøre det foreldrene opplever som mest hjelpsomt den dagen, *et gjensidig forhold* hvor både foreldre og den frivillige gir og tar, *den frivillige representerer ikke autoritet*, ved at den ikke får betaling eller har en formell «trening» i forkant av relasjonen med hver enkelt familie, *ingen annen agenda* enn å møte behovene til familien, og at den frivillige tilbyr *emosjonell støtte* for hele familien (Harrison, 2003, s. 85).

I Norge ble oppstartsprosessen satt i gang da grunnleggeren Margaret Harrison var på besøk i 1994, og allerede i 1995 ble den første avdelingen etablert i Trondheim (Isachsen, 2016). I Norge ble HSF tenkt som en del av det forebyggende barnevernsarbeid (Berg, 2015). Som nevnt tidligere var, ikke hovedtanken bak HS at det skulle være et forebyggende tiltak, men det viste seg at tilbudet kan ha en utilsiktet forebyggende effekt. Det er fokus på at HSF skal være et supplerende tilbud til kommunens hjelpeapparat (Theis & Isachsen, 2015). Til å begynne med var det også tenkt at familiekontaktene selv skulle være foreldre, men nå kan også de som har annen erfaring med barn og familier, bli familiekontakter.

For å kunne bli en familiekontakt, må en levere vandelsattest og fullføre et forberedelseskurs på 30 timer, hvor kursprogrammet må følge de nasjonale retningslinjene. Kursene tilpasses etter hva som anses som relevante temaer for å favne om ulike utfordringer i samfunnet. Noen av de ulike temaene som blir tatt opp er rollen som frivillig, engasjement og grenser, verdier og holdninger, besøk i familiens hjem, kommunens hjelpetilbud og hvordan ta avskjed med

familien (Isachsen, 2016). I Trondheim, hvor jeg selv gikk på kurs, inneholder kursprogrammet for høsten 2016 blant annet temaene *Å verne om barns trygghet*, *Å vokse opp i to kulturer* og *Samspill mellom voksne og barn*. Det er koordinatorene som holder kurset, og det blir gjerne invitert familiekontakter som kan fortelle om sine erfaringer og foreldre fra familier som har mottatt støtte. Hensikten med kurset er å gi familiekontaktene redskaper og kunnskap, slik at de kan støtte familien på en best mulig måte, og at de selv skal få innsikt i egne holdninger og verdier. Gjennom kurset vil også koordinatorene bli kjent med familiekontaktene, både hvordan de er som personer og hvilke interesser de har. I tillegg til dette vil koordinator besøke de mulige familiekontaktene, enten i forkant av eller underveis i kurset (Theis & Isachsen, 2015). Slik vil koordinatorene være i stand til å koble familier og familiekontakter sammen basert på eventuelle felles interesser eller egenskaper familien ønsker at familiekontakten skal ha. Selv opplevde jeg dette kurset som veldig lærerikt, både med tanke på hva som spesifikt stod i kursmaterialet, men også de mange diskusjonene vi hadde omkring de ulike temaene.

Som nevnt tidligere, så var tanken at familien skulle motta støtte så lenge det var nødvendig, og i erklæringen står det at lengden på perioden skal vurderes basert på den enkelte familiens behov (se punkt 2 i kapittel 2.1). I Norge er det i utgangspunktet satt en varighet på rundt et halvt år, men det er muligheter for å få perioden forlenget, om familien skulle ha behov for dette. I over 10 år har også HSF gjort en viktig innsats blant familier som har kronisk syke barn eller barn med nedsatt funksjonsevne (Isachsen, 2016).

Ifølge årsrapporten fra 2015, er det totalt 34 avdelinger i Norge og ett nasjonalt kontor som sørger for kvalitetssikring og nasjonal oppfølging (Isachsen, 2016). HSF har kontorer i 12 fylker og 29 kommuner. I Oslo er det etablert kontorer i de ulike bydelen, mens i Østfold har tre kommuner ett felles kontor. De ulike lokalavdelingene drives av organisasjoner, stiftelser eller kommunen (Isachsen, 2016). I de større byene er det gjerne Frelsesarmeen eller Kirkens Bymisjon som har ansvar for driften. I 2014 var det 887 familier med til sammen 1865 barn som mottok støtte fra HSF, og i 2015 var tallene henholdsvis 941 og 1994 (Isachsen, 2016). Av disse var det 242 barn i 2015 som var kronisk syke eller hadde nedsatt funksjonsevne. I 2015 var også 48 % av foreldrene alene om omsorgen for barna i familiene. Blant dem som mottok støtte i 2015, hadde nesten halvparten fått kjennskap til HSF på egenhånd, mens 29 % fikk informasjon om tilbudet via helsestasjonene, og 31 % gjennom ulike offentlige instanser, som blant annet barnevernet, lege, eller barnehagen (Isachsen, 2016). Jeg har valgt å inkludere tall for begge årene, da mine informanter var blant dem som mottok støtte i 2014 og 2015.

2.1 Home-Start Worldwide: Erklæring om prinsipper og metoder

Erklæringen som er gjengitt under er en videreutvikling av de 10 første prinsippene som dannet grunnlaget for Home-Start. Denne erklæringen, som representanter fra alle land hvor Home-Start finnes kom frem til i 1999, inneholder beskrivelse av mål, metoder og organisering av Home-Start som skaper et fundament for organisasjonens arbeid (Home-Start Familekontakten, udatertC). Disse har i stor grad vært uforandret siden (Harrison, 2003).

«Home-Start Worldwide» (HSW) er et nettverk bestående av alle landene som benytter HSs metoder, der frivillige tilbyr regelmessig støtte, vennskap og praktisk hjelp til småbarnsfamilier. Hjelpen gis først og fremst i familiens eget hjem. Innsatsen kan hjelpe familier i vanskelige perioder, og dermed avverge at familiens situasjon forverres og blir kritisk.

1. Konseptet Home-Start

Home-Start hjelper familier som opplever mange ulike typer vanskeligheter. Familiene skal ha småbarn, nærmere bestemt minst et barn under skolealder. Familiene tilbys emosjonell støtte og praktisk hjelp. Støtten som gis av frivillige i familiens eget hjem er gratis. De frivillige besøker familien over en periode som vurderes opp mot familiens behov.

2. Forpliktelser til menneskerettighetserklæringen

Home-Start er forpliktet i henhold (*sic*) til menneskerettighetserklæringen. Home-Start skal anerkjenne mangfold og ulikheter i familier. Home-Start respekterer ulike kulturelle, etniske og religiøse tradisjoner, så vel som ulikheter relatert til kjønnsspørsmål og personer med spesielle behov.

3. Styrke familien

Hver Home-Start-avdeling må sikte mot å styrke selvtilliten og uavhengigheten til familien ved å:

- Tilby støtte, vennskap og praktisk hjelp til familier som har minst et barn under skolealder.
- Hovedsakelig møte familiene i deres eget hjem der vanskelighetene oppleves, og hvor familiemedlemmenes verdighet blir respektert og ivaretatt.
- Forsikre de voksne om at det ikke er uvanlig å møte utfordringer i foreldrerollen.
- hjelpe til med å se gledene ved familielivet.

- Utvikle en relasjon til familien der opplevelser og erfaringer kan deles, og innsikt og forståelse kan øke. Fleksibilitet for å ivareta ulike behov vektlegges.
- Fremheve foreldrenes sterke sider. Gi støtte for å bidra til økt trivsel og selvtillit, som igjen kommer barna til gode.
- Oppmuntre familien til å utvide sitt nettverk, og til å benytte tjenester og støtteapparat som er tilgjengelig i kommunen.

4. Lokalt styre

Hver Home-Start-avdeling har et lokalt styre. Styret består av personer som er forpliktet i forhold til Home-Starts verdigrunnlag. De har ansvar for gjennomføring av Home-Starts målsetting i kommunen. De sørger for å ta kontakt med andre instanser som arbeider med unge familier i kommunen. I noen land har de styre eller komiteer som består av ubetalte medlemmer. Ingen som representerer bevilgende myndigheter kan være styreleder i en Home-Start-avdeling.

5. Koordinator med utdanning og erfaring

Minst én person med relevant utdanning og erfaring, er som regel ansatt som koordinator for hver Home-Start-avdeling. Koordinators oppgaver omfatter:

- Administrere avdelingen slik at den fungerer i tråd med Home-Start Worldwides erklæring om prinsipper og metoder.
- Rekruttering, opplæring og veiledning av frivillige.
- Holde kontakten med andre instanser som arbeider med småbarnsfamilier.
- Foreta det første besøket i hver familie. Det legges stor vekt på å velge en frivillig med ferdigheter og erfaringer som passer til familiens behov.
- Avgjøre sammen med familien og den frivillige når behovet for støtte ikke lenger er tilstede. Sørge for evaluering og eventuell oppfølging.

6. Foreldreerfaring

Koordinatorer og de frivillige er vanligvis selv foreldre, eller har hatt foreldreerfaring. De frivillige blir støttet av koordinator og av andre frivillige. Hvis det er hensiktsmessig, kan det også være samarbeid med evt. profesjonelle som er tilknyttet familien.

7. Forberedelseskurs

Alle de frivillige skal gjennomgå et forberedelseskurs som gir kunnskap og innsikt. De frivillige blir forberedt på utfordringer de kan møte som familiekontakt. Dette blir fulgt opp i perioden de har kontakt med familien.

8. Begrensninger

Det settes ikke grenser for hvor mange henvendelser koordinator tar imot. Imidlertid kan det være begrensninger pga. for liten tilgang på frivillige. Det må også settes grenser hvis familiens problemer er for store eller for sammensatte for Home-Start.

9. Konfidensialitet

All informasjon om foreldre og familier er konfidensiell. Om nødvendig skal informasjon deles i veiledningssituasjoner mellom den frivillige og koordinator. Dette er for å hjelpe den frivillige til å støtte familien på en adekvat måte. Konfidensiell informasjon kan kun gis videre til andre hvis foreldrene gir samtykke, og hensikten er å hjelpe familien. Eneste unntak fra dette er hvis et barns sikkerhet er i fare. Da må rette myndighet kontaktes.

10. Navnebruk og logo

Alle nasjonale Home-Start organisasjoner benytter vennskapssymbolet og navnet Home-Start som logo, ofte med et nasjonalt navn eller et forklarende ord i tillegg.

11. Home-Start Worldwide

Alle nasjonale Home-Start organisasjoner opprettholder forbindelsen med Home-Start Worldwide, og deler opplæringsmateriell, forskning og informasjon med Home-Start i andre land, for å kunne hjelpe familier best mulig.

- Home-Start Worldwide er ansvarlig for å samordne og legge til rette for utvikling av Home-Start i nye land. Alle nye land som har forespørsler om Home-Start henvises til Home-Start Worldwide.
- Home-Start Worldwide vil sørge for å opprette forbindelse mellom nye land og ekspertise i land der Home-Start allerede finnes. De vil formidle opplæringsmateriell, informasjon og veiledning.»
(Home-Start Familiekontakten, udatertC).

2.2 Tidligere forskning

Linda Djupvik fulgte HSF de første 3 årene etter oppstarten i Norge, og informantene hennes var fra den første gruppen familier som mottok støtte fra HSF og familiekontaktene som støttet

disse familiene (Djupvik, 2002). Mødrene ble intervjuet ved flere anledninger, mens familiekontaktene ble intervjuet en gang. Hun undersøkte hva som kjennetegnet frivilligforeldre relasjonen innenfor Home-Start, knyttet opp mot psykologiske teorier. Fire år etter at hun intervjuet dem fikk hun muligheten til å gjennomføre en etterundersøkelse. Hun fant at selvavsløring fra mødrenes side var viktig for at hjelperelasjonen skulle fungere, samtidig som selvavsløring fra familiekontaktens side var viktig for at det skulle bli en tilfredsstillende dialog mellom dem (Djupvik, 2002). En av hennes konklusjoner var at relasjonen mellom familien og familiekontakten ikke kunne beskrives som en vennsksrelasjon, da disse er mer preget av gjensidig utveksling enn det relasjonen mellom mor og familiekontakten var. Hun pekte også på at god kjemi mellom mor og familiekontakten ble opplevd som viktig av mødrene, noe som er avhengig av koordinators evne til å få en god match mellom familien og den frivillige (Djupvik, 2002). Hun presiserte i sin hovedoppgave at hennes funn representerte en mulighet for å kunne overføres til andre grupper familier innenfor HSF, da hennes resultater tydet på et heterogent utvalg.

Det er blitt skrevet en masteroppgave som hadde mestring av foreldrerollen som tema, hvor formålet var å se på i hvilken grad HSF bidro til økt mestringsfølelse av denne rollen (Laabak, 2009). I hennes studie viste det seg at 96,5 % av foreldrene som deltok anså familiekontakten som en venn. Foreldrene ble også spurt om hva de mente var HS sitt viktigste bidrag til familien, hvor 49 % mente emosjonell støtte var det viktigste og 34 % mente avlastning var den viktigste bidraget. Funnene viste også en klar sammenheng mellom eneomsorg for barn, psykisk belastning og et lite sosialt nettverk, hvor en mulig forklaring var at det for en del enslige mødre kanskje var viktigere å få emosjonell støtte av familiekontakten for å føle mestring i hverdagen, mens for mødre som var gift eller samboere var det avlastning som var viktigere (Laabak, 2009). Når det gjelder om HSF bidro til økt mestringsfølelse, så var det 75,9 % som opplevde en økt trivsel i rollen som foreldre, og 55,2 % som mente at HSF hadde bidratt til en økt selvfølelse i foreldrerollen. Foreldrenes relasjon med familiekontakten var viktig for foreldrene. I dette studiet var det ikke et stort antall respondenter, slik at Laabak selv hadde vært forsiktig med å trekke for bestemte slutninger. Samtidig så hun at tendensene fra undersøkelsen ble bekreftet ved å se på tidligere forskning på HSF og lignende populasjoner av foreldre.

I en evaluering av HSF (Kaasa & Jelstad, 2009) ble det blant annet sett på hvilken betydning familiekontakten hadde for familien, og om tilbudet hadde en nytteverdi og fungerte slik det var tenkt. Evalueringen viste at familiene var i stor grad tilfreds med det tilbudet de fikk fra HSF, og de gav uttrykk for at en sentral del ved dette, var at hjelpen fremstod som frivillig,

likeverdig og gjensidig. For familiene var det også positivt at hjelpen ble gitt i deres eget hjem. Familiene hadde midlertidige problemer, men opplevde dem selv som kritiske og var bekymret for at de skulle utvikle seg til enda større problemer om de ikke mottok hjelp og støtte. Evalueringen slo fast at HSF kan sees på som et forebyggende tiltak, da resultatene viste at HSF er med på å motvirke kriser i familiene. Videre konkluderte de med at HSF hadde en nytteverdi basert på det som er målene med tilbudet. De pekte også på at HSF var et interessant tilbud, da det kan gi støtte og hjelp, som kommer utenfor det som det offentlige har mulighet til å tilby, til familier som har behov for dette. Blant annet viktigheten god kontakt med andre personer har for foreldrenes omsorgsevne (Kaasa & Jelstad, 2009). Blant beskrivelsene av kontakten, var «*avlastning*», «*praktisk hjelp*» og «*mer selvtillit som mor*» begreper som familiene tok i bruk. I evalueringen skrev de også om at respekt for familien virket som et viktig bindeledd mellom familien og familiekontakten, og at innad i HSF er det foreldrene som anses som de viktigste støttespillere og hjelpere når det gjelder egne barn og dem selv. Kaasa og Jelstad la også vekt på hvor viktig koblingen mellom familiekontakten og familien var for at det skulle bli en god relasjon. Når familien og familiekontakten hadde en god relasjon med gode opplevelser, var det gjerne en god kobling som dannet grunnlaget for dette. De så også at det var flere av familiene som omtalte familiekontakten som en god venn. Deres evaluering viste også at det er en gjensidig påvirkning mellom barna og foreldrene når det gjelder hvem av dem som får mest utbytte av støtten fra HSF, ved at en forandring i familien vil ha en innvirkning på alle i familien.

Home-Start har blitt vurdert som «Best practice» av the European Platform for Investing in Children (2013). Dette innebærer at en gjennomgang av ulike studier har vist at tiltaket har fått en positiv vurdering i tre kategorier. Den første kategoriene er «Evidence of effectiveness», hvor det blant annet blir sett på om det er en kontrollgruppe i forskningen, utvalgets størrelse og den statistiske signifikansen av positive resultater. Den andre kategorien er «Transferability», hvor ett av kriteriene som blir brukt er at det oppnås lignende evaluering i minst en annen populasjon enn den som var med i den originale studien. Den siste kategorien er «Enduring impact», som har som kriterium at en oppfølgingsstudie som verifiserer de første resultatene. Denne vurderingen er basert på åtte evalueringer, hvor fire av dem er studier som er gjort på den samme gruppen, som gav oppfølging av informantene opp til tre år etter den første evalueringen. Under følger en nærmere redegjørelse for to av studiene. Det er valgt på grunnlag av at mange av studiene så på de samme faktorene, men på ulike tidspunkter etter familiene mottok støtte fra HS. Videre så de også på endringer i familien, noe som ikke var av

særlig relevans for min oppgave, men det kan likevel ha skjedd lignende endringer for mødrene jeg intervjuet.

Asscher, Hermanns og Dekovič (2008) undersøkte om HS kunne føre til en endring i «well-being» og «perceived parenting competence», og om disse endringene påvirket dem som foreldre (parenting) eller barnets atferd etter seks måneder. Det ble brukt selvrapporing og observasjoner for å undersøke dette. Data fra 54 mødre og deres barn som mottok støtte fra HS ble sammenlignet med en kontrollgruppe på 51 familier som hadde lignende utfordringer som dem som mottok støtte. Effekten av tilbudet ble undersøkt ved å se nærmere på tre ting, nemlig «parental characteristics», «parenting behavior» og «child behavior» før og etter familiene mottok støtte, og ved tilsvarende tidsintervall for kontrollgruppen. Funnene viste en positiv endring på noen av punktene i begge gruppene, men at den positive endringen som oftest var størst for gruppen som mottok støtte fra HS.

Hermanns, Asscher, Zijlstra, Hoffenaar og Dekovič (2013) sitt studie var en oppfølgingsstudie av så i deres studie på om Home-Start førte til endringer i familiene, både midlertidige og langvarige, sammenlignet med to andre grupper familier, en med kjente risikofaktorer og en uten kjente risikofaktorer. Ved oppfølging av resultatene fra 2008, fant de positive endringer, men at dette ikke bare kunne tilskrives å være en følge av å ha mottatt støtte fra HS. Som Asscher, Hermanns og Dekovič (2008), fant de at den positive endringen var størst for gruppen som hadde mottatt støtte fra HS.

3.0 Teoretisk forankring

Denne delen vil gjøre rede for ulike teorier og begreper som anses som relevant for denne oppgaven. Home-Start baserer seg ikke på et bestemt teorigrunnlag eller en bestemt metode, men er opptatt av holdninger, verdier og standarder (Harrison, 2003). Ifølge Harrison (2003) er det viktigste innen Home-Start relasjonen mellom familien og den frivillige. Basert på oppgavens problemstilling, vil det her bli presentert fire ulike teorier/begreper som kan kaste lys over denne. Disse er *relasjonskompetanse*, *den gode samtale*, *tillit* og *forebygging*. Disse er også valgt på bakgrunn av hva Home-Start vektlegger, egne erfaringer og oppgavens resultater. Under hver del vil det bli sett på hvordan teorien eller begrepet kan relateres til HSF.

3.1 Relasjonskompetanse

Da de som mottar støtte fra HSF kan oppleve at de befinner seg i en sårbar eller vanskelig situasjon, vil det også være flere aspekter som vil kunne påvirke. Når en er i en vanskelig situasjon og mottar støtte fra fagfolk, vil en kunne skille mellom de som «løfter en opp» og de som ikke gjør dette (Kinge, 2009). En del av det som påvirker om en føler disse menneskene er en støtte, er om de møter en med medmenneskelighet og respekt. Altså, om en blir møtt og akseptert som det mennesket en er. Dette kan knyttes opp mot noen grunnleggende menneskelige behov, som for eksempel å bli sett, bli forstått, bli akseptert og bli respektert for egne grenser, oppfatninger og holdninger (Rye, 2004, gjengitt etter Kinge, 2009, s. 202). Disse grunnleggende behovene kan en også knytte til relasjonen mellom familien og familiekontakten. Den medmenneskeligheten og respekten som kreves av en familiekontakt er nødvendigvis ikke noe en lærer når en tar en utdanning, men noe en har lært gjennom livet og fått trening i gjennom kurset for å bli familiekontakt.

Relasjonskompetanse er knyttet til «å møte mennesker på riktig måte, slik at det etableres tilfredsstillende relasjoner» (Moen, 2013, s. 36). Det er ikke noe fasitsvar på hva som gjør at disse møtene blir gode møter og relasjoner, men to mulige kilder for å forstå dette er oss selv og de menneskene vi møter (Skau, 2011). Gjennom oppmerksomhet og reflektering over egne erfaringer, kan en få en økt «forståelse for det menneskelige og for nyanser i samspill» (Skau, 2011, s. 49). Ved å lytte mer til de menneskene en møter, «legge bedre merke til deres nonverbale signaler» (Skau, 2011, s. 49) og stille dem spørsmål om deres tanker, ønsker og erfaringer, kan en også øke forståelsen.

Spurkeland definerer relasjonskompetanse som «ferdigheter, evner, kunnskaper og holdninger som etablerer, utvikler, vedlikeholder og reparerer relasjoner mellom mennesker» (2012, s.

17). Han deler denne kompetansen inn i 14 dimensjoner, hvor jeg i denne oppgaven anser *tillit*, *dialogferdigheter*, *menneskeinteresse* og *relasjonsbygging* som de mest relevante dimensjonene å trekke frem.

Tillit er ifølge Spurkeland (2012) fundamentet i relasjonen, og det vil bli gått nærmere inn på i kapittel 3.3 hvordan denne kan etableres mellom mennesker. *Dialogferdigheter* handler om hvilke kvaliteter og teknikker den gode samtalen har, og disse vil bli beskrevet i kapittel 3.2. Ifølge Spurkeland finnes det ingen andre ferdigheter som «er bedre og mer kontaktskapende enn den som makter å få i stand en dyp og fortrolig samtale» (2012, s. 81).

Menneskeinteresse handler om å ha «en genuin interesse for mennesker» (Spurkeland, 2012, s. 23), og er innenfor relasjonskompetanse et fundamentalt element som de andre dimensjonene baserer sitt grunnlag på. For at en skal få satt i gang prosesser som bygger relasjoner, er dette en nødvendig forutsetning. Menneskeinteresse kan deles inn i fire egenskaper, som er generell positiv nysgjerrighet på mennesker, aktivt engasjement i andre mennesker, sosial intelligens og evne til å vise positive følelser for andre (Spurkeland, 2012).

Spurkeland (2012) hevder at *relasjonsbygging* kanskje er den viktigste kompetansen i dagens samfunn. Det handler om en kombinasjon av ferdigheter, kunnskaper og holdninger, og videre en bevissthet om at det på viktige arenaer i livet har betydning at en kan danne, utvikle og pleie relasjoner. Relasjonsbygging kan deles inn i fire faser, etableringsfasen, testfasen, tillitsfasen og vedlikeholdsfasen (Spurkeland, 2012). Etableringsfasen er den første kontakten mellom to mennesker som ikke kjenner hverandre, hvor de hilser og iaktta hverandre. Under denne første kontakten er blant annet kroppsspråket en viktig kilde til hvilket inntrykk en danner seg av den andre. Under testfasen er målet at partene skal finne ut av om den andre er til å stole på, og hva som er realiteten og hva som bare er måter å snakke på. Sammen justeres praksisen for hvordan ting skal gjøres. Når relasjonen er etablert og blitt testet av begge parter, er en over i tillitsfasen. Denne kjennetegnes ved at «partene i relasjonen opplever hverandre som forutsigbare og troverdige på atferd» (Spurkeland, 2012, s. 153). Når en har nådd denne fasen, gjenstår det å opprettholde denne relasjonen, som betegnes som vedlikeholdsfasen.

Da Margaret Harrison (2003) skulle skrive om HS sine 25 første år, beskrev hun de som hadde deltatt som ordinære mennesker, mesteparten kvinner, som har vist en ekstraordinær evne til å bidra til deres samfunn på en enkel og praktisk måte. Ifølge Steinsholt og Ness (2016) er det gjerne det selvfølgelige og ordinære en ser, men samtidig ikke legger merke til. Det ordinære er noe som er rundt oss hele tiden, men som en ikke tenker så ofte over. Kanskje kan dette

betegnes som en type relasjonskompetanse som familiekontaktene innehar, en slags evne til å legge merke til de ordinære tingene i familienes hverdag. De har ikke fokus på at de skal gjøre store endringer i familien, men møte dem og delta i deres hverdag. Familiekontaktene skal være en å prate med om det hverdagslige, en som kan bidra med ekstra hender og være en støtte for familier når det naturlige støtteapparatet ikke er til stede. Kanskje er det nettopp derfor et tilbud som HS oppleves som nyttig og med god effekt av de involverte.

3.2 Den gode samtalen - dialogen

Gjensidighet, velvilje, åpenhet og samarbeid er noe av det som preger den gode samtalen, dialogen, mellom to eller flere mennesker, hvor de involverte har samme mål (Svare, 2006). Dialogen er dermed et samarbeid mellom de menneskene som deltar i den, og den har som mål at alle deltakerne skal ende opp styrket og ikke svekket når samtalen er over. Begge partene får mulighet til å fortelle om sine meninger, og vise en interesse for de meningene den andre har (Spurkeland, 2012) Det viktigste med samtalen er at det er en enighet blant deltakerne om hva målet med samtalen er, og at en sammen skal prøve å oppnå dette målet, det er mindre viktig hva selve målet er (Svare, 2006). Sett i sammenheng med Home-Start, vil det for eksempel kunne være en samtale mellom familiekontakt og mor om hvordan mor kan håndtere ulike utfordringer i barneoppdragelsen. En annen viktig ting med dialogen er hvordan ordene blir brukt. Kvaliteten på dialogen er mer knyttet til hvilken måte en bruker ordene, enn antallet ord en bruker. Innen dialogen hevder Spurkeland (2012) at begrepene balanse og likeverdighet er viktige. Balanse dreier seg om at en i samtalen gir den andre plass og mulighet for å delta, mens likeverdighet dreier seg om «*en emosjonell registrering av aksept, respekt og genuin interesse for meg som din samtalepartner*» (Spurkeland, 2012, s. 62).

Det er mulig å dele dialogen inn i flere typer, men fokuset i denne oppgaven vil være på det Svare kaller sosiale dialoger. Dette på grunnlag av at det i størst grad er denne typen samtaler som vil prege relasjonen mellom mor og familiekontakten. Mens andre dialoger har som mål å ta beslutninger eller oppnå innsikt, trenger ikke de sosiale dialogene å ha noe større mål enn å skape en større felles enighet eller fellesskap (Svare, 2006). Samtidig er det viktig å huske på at det ikke er like lett i praksis å plassere samtaler i kun en kategori, de vil også kunne innebære innslag av elementer fra de andre kategoriene. For de ulike kategoriene finnes det også ulike uskrevne regler, og Svare skriver at det beste er å anse disse som retningslinjer, som en må kombinere med «*skjønn, innlevelse og evne til improvisasjon for å føre til et godt resultat*» (2006, s. 23). I hverdagen har en også mange uformelle dialoger, som en sjelden tenker så mye

over. Men likevel kan det være at nettopp disse samtaler har en større betydning for oss enn vi selv tror.

Spacks (1986, gjengitt etter Svare, 2006, s. 34) skrev boken *Småprat* basert på egen erfaring med uformelle samtaler i hverdagen. Hun møtte fast en kollega og en venninne til en kopp kaffe og prat hver morgen. Samtalene dreide seg om hva som foregikk i livene deres og andre trivielle ting. Selv om de mente de hadde lite tid til overs i en travel hverdag, var disse samtaler noe de prioriterte. Det Spack kom frem til, var at disse samtaler, til tross for at de kunne virke uoversiktlige og inneholde mange digresjoner, kunne føre til viktig refleksjon hvor en kan finne sammenhenger en ikke ville ha sett ellers (Svare, 2006). Det ville føre til at en ved hjelp av atskilte hendelser kunne skape en historie med sammenheng. Diskuterer en ulike problemer og dilemmaer, vil en sammen med samtalepartneren kunne finne en løsning på disse utfordringene. Dermed kan en gjennom samtalen hjelpe hverandre til å få en bedre forståelse for hvordan en kan håndtere livet (Svare, 2006). Det er nettopp disse uformelle og hverdagslige samtaler som er viktige innenfor HS. Familiekontakten skal være en god og lyttende samtalepartner, og det er gjerne ikke store universelle tanker som er fokuset, men det som skjer i hverdagen hos familien.

En annen ting Svare (2006) skriver om, er det han kaller refleksivt gjennombrudd. Dette er når en gjennom å prate om noe en ikke forstår eller ikke vet hva en skal gjøre, reflekterer rundt dette og oppnår et nytt syn på saken, eller oppdager noe en ikke har sett tidligere. Slike gjennombrudd er noe som ofte kan skje om en får muligheten til å fortelle om saken uten at den som lytter nødvendigvis kommer med kommentarer eller ideer, det som vi gjerne omtaler som å tenke høyt. Knyttet til HSF vil slike refleksive gjennombrudd kunne forekomme, gjennom at familiekontakten skal være et lyttende medmenneske.

3.3 Tillit

Ifølge Spurkeland (2012) er tillit «*bærebjelken i alle relasjoner*» (s. 35) og noe som bygges gjennom gjentakende handlinger som vekker tillit. Videre peker han på at tillit trenger bekreftelse og næring, og at det trengs tid for at tillit skal oppstå mellom mennesker. Ifølge Løgstrup (2000) er tillit noe som hører til i samtalen mellom mennesker, og det er slik at en vil møte alle mennesker med en naturlig tillit, også de menneskene en ikke kjenner fra før. Under normale omstendigheter må en på forhånd ha fått høre at dette mennesket ikke er til å stole på, eller at en avslører en løgn personen forteller for å ikke ha tillit til personen (Løgstrup, 2000). Slik sett er et av kjennetegnene ved å være menneske at en stoler på andre mennesker, helt til

en får en grunn til å tvile på at det de forteller oss er sant, eller at de som mennesker er annerledes enn en først trodde. Ser en dette i tilknytning til HSF, vil det være en naturlig tillit til familiekontakten fra starten av, som vil kunne bygges videre på eller endres til mistillit, basert på den ukentlige kontakten og samtalene mellom familiekontakten og familien. Ifølge Spurkeland (2012) vil det at en over tid opplever positivt samspill og samhörighet, bidra til å bygge tillit. Han peker også på at det innen arbeidslivet er lederen som sitter med nøkkelen for å skape kontakt og tillit mellom seg selv og medarbeiderne. På samme måte kan kanskje familiekontakten ha et ekstra ansvar for at det skal oppstå tillit mellom seg selv og familiene som mottar støtte fra HSF.

Et annet aspekt ved det å vise tillit, er at en blottlegger seg selv. Tillit handler om å utlevere seg selv (Løgstrup, 2000), og han skriver at dette er grunnen til at vi reagere voldsomt når vi opplever at noen misbruker vår tillit, en føler rett og slett at den andre ikke har tatt imot vår tillit. Ser en dette i sammenheng med HS sitt arbeid, så vil det kunne tolkes som at familiekontakten tar imot tilliten fra familien når hun eller han lytter til dem og viser at de er tilstede, både fysisk og mentalt. På samme vis vil en familiekontakt kunne ødelegge for tilliten om familien opplever at hun eller han ikke tar imot deres tillit. Samtidig er det viktig at familiekontakten møtes av familien med tillit på lik linje, og at familien tar imot familiekontaktens tillit.

3.4 Forebygging

Innenfor spesialpedagogikken er forebygging et godt kjent begrep, og omtales i en god del litteratur innen pedagogikkfeltet (Befring, 2012a; Befring, 2012b; Dalen & Tangen, 2012; Nordahl, Sørli, Manger & Tveit, 2005) og offentlige dokumenter som omhandler barnehage og skole (Meld. St. 20 (2012–2013); Meld. St. 24 (2012-2013); NOU 2009: 18; St.meld. nr. 16 (2006-2007); St.meld. nr. 41 (2008-2009)). Forebygging kan blant annet knyttes til tiltak for å beskytte barn og ungdom mot faktorer som kan føre til, opprettholde og i verste fall forsterke utviklingen av problemer (Befring, 2012a). Som oftest er dette knyttet til barn og unge som har en eller annen form for lærevanske eller utfordring i barnehage eller skole. Innen spesialpedagogikken er hjemmet en av arenaene hvor en kan arbeide med å forebygge sosioemosjonelle vansker (Befring, 2012a). Det har også vist seg at relasjonsvansker blant barn og unge kan knyttes til problemtilstander i deres oppvekst (Befring & Duesund, 2012). Slik kan forebygging, sett i sammenheng med kritiske familiesituasjoner, være i form av tiltak som i tidlig alder blir satt i gang for å sikre gode og trygge familieforhold (Befring, 2012a). I denne oppgaven vil begrepet forebygging bli sett på i sammenheng med familiestøtteprogrammet

HSF. Den forebyggingen som HSF er en del av, er den primære forebyggingen, som har som mål å hindre at problemer skal oppstå, og innebærer tiltak rettet mot større grupper (Befring, 2012a), som i denne oppgaven er småbarnsfamilier.

Forebygging er et begrep som brukes for å beskrive det frivillige arbeidet organisasjonen HS utfører her i Norge og flere land rundt om i resten av verden. Innenfor spesialpedagogikken rettes gjerne forebyggende tiltak seg mot barn og unge som er «*funksjonshemmede, sårbare, forsømte, engstelige, overaktive og funksjonsdiskriminerte*» (Befring, 2012b, s. 34). De siste 20 årene har frivillig arbeid blitt en større del av hvordan en skal løse de utfordringene som finnes i dagens samfunn (Mathiesen et al., 2007). I 2016 ble HSF omtalt i en stortingsmelding som omhandler familien, vektlegging av forebygging, og bruk av frivillige som en del av denne forebyggingen (Meld. St. 24 (2015-2016)). Dette viser at HSF er en organisasjon som anses som en del av det offentlige støtteapparat i dagens samfunn. Som nevnt tidligere, baserer HSF seg på at familiekontakter besøker en familie to til fire timer i uken i omtrent et halvt år (Home-Start Familiekontakten, udatertB). Målet med dette er å unngå at denne sårbare perioden utvikler seg til å bli kritisk. Det er blant annet vist at manglende sosial støtte, gjerne hos personer som også er sosialt isolert, gir en økt risiko for utvikling av psykiske plager (Mathiesen et al., 2007). Gjennom HSF kan foreldrene få inn et menneske som kan være en god sosial støtte for dem i hverdagen, og på den måten være med på å minske risikoen for utviklingen av psykiske plager. Foreldrenes omsorgsevne, spesielt det å oppfatte og møte behovene hos det enkelte barnet, kan økes gjennom god kontakt med og gjennom rollemodeller (Kaasa & Jelstad, 2009). Forskning har vist at selv i familier med vedvarende belastninger, vil sosial støtte av mødre tidlig i barnas liv kunne føre til en god utvikling hos barna (Mathiesen et al., 2007).

Innen helsefremming er det lagt vekt på at det er mer lønnsomt for samfunnet å arbeide forebyggende, i motsetning til reparerende, når det kommer til folkehelsen (St.meld. nr. 16 (2002-2003)). Dette kan det trekkes paralleller til med tanke på forebygging innad i familien tidlig i småbarnsalderen. Å bruke tid og ressurser på å komme mulige problemer og utfordringer i familien i forkjøpet mens barna enda er små, kan føre til en unngår å måtte reparere disse senere i barnas liv. I følge HSFs årsrapport for 2015, kan «*støtte fra et godt medmenneske, en familiekontakt ...*» bidra «*... til at familien opplever større mestring, gjennom den utfordrende perioden. Dette gir større forutsetninger for gode hverdager og en god barndom*» (Isachsen, 2016, s. 9).

4.0 Forskningsmetode

Denne delen vil omhandle hvilken forskningsmetode som er brukt i denne oppgaven. Forskningsmetoden kan defineres som de fremgangsmåtene som blir tatt i bruk for å kaste lys over problemstillingene (Kleven, 2014). Forskningsmetoden er nært knyttet til problemstillingen, og hvilke metoder en kan ta i bruk, vil påvirkes av hvilken problemstilling oppgaven har (Thagaard, 2013). I tillegg til dette påvirkes også valg av metode, utvalg og analyseopplegg av hvor lang tid en har til rådighet. I denne oppgaven er det tatt i bruk en kvalitativ forskningsmetode, med intervju som datainnsamlingsmetode. Det er valgt å bruke betegnelsen *informant* om dem som har blitt intervjuet. Dette basert på Thagaard (2013) sin beskrivelse av informanter som «*personer vi tar kontakt med fordi de har spesielle kunnskaper om de temaer vi studerer*» (s. 50). I den neste delen vil det bli gjort rede for den metodiske tilnærmingen, beskrivelse av hvordan informanter ble rekruttert, hvordan intervjuguide ble utformet og hvordan gjennomføringen av intervjusamtalene var. Videre vil det komme en beskrivelse av transkriberings- og kodingsprosessen. Deretter vil det bli gjort rede for ulike metodologiske refleksjoner og hvilke etiske vurderingene som følger den valgte forskningsmetoden, før kapittelet avsluttes med en vurdering av oppgavens kvalitet.

4.1 Metodisk tilnærming

Denne oppgaven har en fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming, da problemstillingen ønsker å se nærmere på hvordan et fenomen, relasjonen med familiekontakten, opptrer for og beskrives av aktørene selv, mødrene i familiene, hvor den transkriberte teksten med mødrenes utsagn videre blir fortolket av meg (Kvale & Brinkmann, 2015). Fenomenologien ønsker en forståelse for sosiale fenomener basert på enkeltmenneskers egne betraktningmåter, og å beskrive verden ut i fra deres virkelighetsoppfatning, mens hermeneutikken handler om fortolkning av tekster, hvor fortolkning av mening er essensielt (Kvale & Brinkmann, 2015).

Etter at en har utarbeidet en problemstilling, blir neste steg å planlegge hvordan en skal gjennomføre prosjektet basert på problemstillingen (Thagaard, 2013). Dette innebærer *hva* undersøkelsen skal ha fokus på, *hvem* som kan delta og *hvor* og *hvordan* en skal gjennomføre undersøkelsen. *Hva* som er fokus og *hvem* som kan delta er avgrenset i selve problemstillingen, som i denne oppgaven er opplevelsen og beskrivelser av relasjonen med familiekontakten fra mødre i familiene. Basert på problemstillingen ble det vurdert at en kvalitativ metode med intervju som redskap for å samle inn data ville være best egnet. Dette på grunnlag av at det kvalitative forskningsintervjuet blant annet har som mål å avdekke hvordan mennesker opplever verden rundt seg og hvordan de beskriver disse opplevelsene (Kvale & Brinkmann,

2015). En ønsker en beskrivelse av aspekter ved deres hverdag ut ifra deres eget perspektiv. *Hvor* undersøkelsen skulle gjennomføres vil bli gått inn på i kapittel 4.4. Innenfor kvalitativ metode er målet å gå i dybden og se på betydning, mens kvantitativ metode har fokuset sitt på utbredelse og antall (Thagaard, 2013). Det fører til mer nærhet mellom forsker og deltaker innenfor kvalitativ metode, sammenlignet med kvantitativ metode. Denne nærheten kan føre til utfordringer, som vil bli gjort rede under kapittel 4.6 Metodologiske refleksjoner.

For å få innsikt i hvordan mennesker opplever verden rundt seg, er intervju en hensiktsmessig metode, da en får tilgang til deres erfaringer, tanker og følelser (Thagaard, 2013). Kvale og Brinkmann (2015) argumenterer for at kvalitative intervjuer er relevant å ta i bruk når ordet *hvordan* kan brukes i problemstillingen, noe som er gjort i denne oppgaven. Mer om hvilken type kvalitativt intervju som ble tatt i bruk, kommer under kapittel 4.3 Intervjuguide.

4.2 Rekruttering og utvalg av informanter

Valg av informanter i denne oppgaven baserte seg på et tilgjengelighetsutvalg, noe som kjennetegnes ved å direkte ta kontakt med personer innenfor det miljøet en ønsker å se nærmere på (Thagaard, 2013). Informantene i denne oppgaven ble rekruttert via en koordinator ved ett av lokalkontorene til HSF. Det ble vurdert slik at det ikke var nødvendig for koordinator å sende ut forespørsel til et større antall mulige informanter, hvor de endelige informantene ville bli tilfeldig trukket fra, for å beholde mest mulig anonymitet for de som ønsket å delta. Dette på bakgrunn av at koordinator i sin jobb er underlagt taushetsplikt, og oppgavens tema omhandler ikke dem direkte eller sensitiv informasjon. Som nevnt tidligere, var det mødre i familiene som skulle intervjues. Denne typen utvalg kan defineres som strategisk utvalg, ved at individene i utvalget har egenskaper som er knyttet opp mot problemstillingen (Thagaard, 2013). Koordinator valgte ut tre tidligere familier som hadde mottatt hjelp, basert på hvilke mødre som kunne tenkes å være i stand til å gi mye og god informasjon. Bakgrunnen for å ha et utvalg på tre informanter var for å ikke få et for stort utvalg, og for å kunne foreta en dyptgående analyse av intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015). Videre var det i første omgang interessant å få dypere innsikt i hvordan selve opplevelsen var for den enkelte. Det ble da vurdert at tre informanter ville være tilstrekkelig for å oppnå dette.

Da koordinator skulle velge ut mulige informanter, ble det ønsket familier som ikke hadde noen andre vedvarende faktorer som i seg selv kunne føre til utfordringer, som for eksempel utviklingshemming hos barn, kronisk sykdom hos barn og så videre. Med vedvarende faktorer menes faktorer som ikke ville bedres over tid, og som ikke hadde oppstått relativt kort tid før

familien kontaktet HSF. Dette fordi jeg ønsket familier som opplevde at de hadde vært i en kortvarig sårbar periode, og som da kunne være representativt for flertallet av familier som mottar støtte fra HSF. Da jeg selv i mine koblinger i stor grad har hatt mest kontakt med mor i familien under besøkene, valgte jeg at det var mødre som skulle intervjues. For at informantene skulle ha hatt tid til å reflektere over opplevelsen, ble det forespurt familier hvor koblingen hadde blitt avsluttet minst seks-tolv måneder før datainnsamlingen skulle foregå. Det var også foretrukket dem som behersket norsk flytende, men da koordinator hadde en mulig informant som snakket godt engelsk, og mente dette ville være en god informant, ble det inkludert en engelsktalende informant.

Koordinator tok så kontakt med dem som kunne tenkes å oppfylle kriteriene jeg hadde satt for undersøkelsen, hvor de fikk informasjon om hva undersøkelsen ville handle om, og om de kunne tenke seg å delta. Først etter at koordinator hadde fått bekreftelse på at de ønsket å delta, videresendte koordinator informasjonsskrivet fra meg (se vedlegg 1) og videreformidlet informantenes kontaktinformasjon til meg. Det ble ikke opprettet noe kontakt mellom meg og informantene før de hadde sagt seg villige til å delta. En av informantene tok selv kontakt med meg via tekstmelding, mens jeg tok kontakt med de to andre. Det ble avtalt tidspunkter for når vi skulle møtes via tekstmelding og telefonsamtaler. Alle informantene ble gjort oppmerksomme på at koordinator ikke hadde fortalt noe om dem og deres livssituasjon eller hvorfor de kontaktet HSF, utover navn og kontaktinformasjon. Under telefonsamtalen gav jeg mer informasjon om bakgrunnen for ønsket om se nærmere på HSF, og de fikk muligheter til å stille spørsmål om de lurte på noe, eller om noe i informasjonsskrivet skulle være uklart.

I Kvale og Brinkmann (2015) finnes det en beskrivelse med mange kjennetegn på hva som er gode intervjupersoner. I denne oppgaven velger jeg å trekke frem tre av disse kjennetegnene, som er samarbeidsvillige, motiverte og ærlige. Det var viktig for meg at de som skulle delta ønsket dette selv, og ikke følte at dette var noe de måtte gjøre. Samtidig var det også viktig at de skulle være ærlige om sine opplevelser, og ikke føle at de ikke kunne fortelle om ting slik de faktisk hadde vært. I samtalene med intervjupersonene i forkant av intervjuene fikk jeg inntrykk av at alle var motiverte for å delta og ønsket å bidra med sine erfaringer og opplevelser.

Jeg vil avslutningsvis gi en kort beskrivelse av utvalget, basert på den tiden de var i kobling. Utvalget mitt bestod av tre gifte mødre, hvor alle hadde barn under tre år. For to av disse var dette deres første barn, hvor familiekontakten var hos dem i løpet av barnets første leveår. For

den tredje moren var dette hennes tredje barn, og familiekontakten var hos dem i løpet av barnets tredje leveår.

4.3 Intervjuguide

Det finnes forskjellige typer struktureringer av intervjuet, og i denne oppgaven ble det valgt å ta i bruk et semi-strukturert intervju. Denne typen intervju brukes når en ønsker en forståelse fra intervjupersonens eget perspektiv om de hverdagslige temaer som undersøkelsen omhandler (Kvale & Brinkmann, 2015), og er den formen for intervju som er mest brukt (Dalen, 2011). Denne typen intervju inneholder en oversikt over de ulike temaene som en ønsker forståelse for, og forslag til spørsmål til hvert tema (Kvale og Brinkmann, 2015). Samtidig er dette intervjuet fleksibelt med tanke på hvilken rekkefølge spørsmålene blir stilt, og hvordan spørsmålene blir formulert (Kvale & Brinkmann, 2015). På denne måten vil en få svar på det undersøkelsen ønsker svar på, samtidig som det er åpent for at den en intervjuer kan komme med fortellinger som en kan følge opp videre. Jeg ønsket at informantene i størst mulig grad skulle beskrive sine opplevelser uten at jeg på forhånd hadde satt begrensninger som de skulle prøve å få sine opplevelser til å passe inn i. Dette er i tråd med det Kvale og Brinkmann (2015) betegner som *bevisst naivitet*, ved at en viser en åpenhet for fenomener som er nye og uventede, i stedet for å arbeide ut fra forhåndsbestemte kategorier og fortolkningskjemaer. Ifølge Dalen (2011) må en se utarbeidningen av intervjuguiden i sammenheng med hvilken type intervju en skal gjennomføre. Ønsket var at informantene selv skulle fortelle om sin opplevelse og få legge vekt på hva de selv synes var viktig og relevant for dem å få fram. Derfor ønsket jeg i utgangspunktet å ha en uformell samtale rundt de ulike temaene, men ville samtidig å ha noen spørsmål i bakhånd, om det skulle bli nødvendig å stille dem spørsmål for å holde samtalen i gang. Jeg valgte å basere intervjuguiden på «elv-med-sidestrømmer-modellen», som bærer preg av en hovedelv, som deler seg i flere mindre sideelver, før den igjen samler seg til en hovedelv (Thagaard, 2013). Hovedelven er det sentrale temaet, mens de ulike sideelvene er de ulike temaene som dukker opp underveis i intervjuet. Dette er en modell som er velegnet når en ønsker å se på et hovedtema, men samtidig ikke på forhånd vet hvilke andre temaer som vil være relevant å ta med (Thagaard, 2013). Intervjuguidens hovedtema var selve opplevelsen, og i tillegg ønsket jeg å få vite noe om mødrenes forventninger til opplevelsen, og stille dem noen spørsmål knyttet til tillit. Sistnevnte på grunnlag av at en gjerne må ha tillit til en som skal komme inn i hjemmet og være i kontakt med dem og deres familie, og gjerne spesielt når det gjelder et menneske som vil ha nær kontakt med deres barn.

Under utarbeidingen av intervjuguiden er det ulike faktorer knyttet til spørsmålene som kan være aktuelle å tenke igjennom. Disse handler om spørsmålene er formulert tydelig, om de er ledende, om de krever at informanten har spesifikk kunnskap eller informasjon, om de handler om for sensitive temaer og om de gir informanten mulighet til å ha egne oppfatninger, som muligens også er utradisjonelle (Dalen, 2011). Jeg valgte å starte intervjuguiden med noen generelle oppvarmingsspørsmål som informantene enkelt kunne svare på, og videre styre samtalen inn på temaet for intervjuet. Dette for å få dem til føle seg vel og slappe av, slik Dalen (2011) anbefaler. Disse spørsmålene handlet om dem, deres barn og hvordan de kom i kontakt med HSF. Informantene hadde via informasjonsskrivet på forhånd fått vite at fokuset ville være på opplevelsen, forventinger og tillit. Disse var satt opp som tre ulike deler av intervjuguiden, med tilhørende forslag til spørsmål under hvert tema (se vedlegg 2). Det ble forsøkt å formulere spørsmålene under de tre ulike temaene mest mulig åpne. Dette fordi jeg ønsket at de skulle få mulighet til å fortelle om det som var viktig for dem, og at slike spørsmål gir intervjupersonene muligheten til å komme med utfyllende beskrivelser der de måtte ønske dette (Tjora, 2010). Det er også viktig å ta i bruk åpne spørsmål for å unngå at den som intervjues ledes til å svare slik den tror forskeren ønsker (Thagaard, 2013). Disse ble gjerne formulert ved hjelp av «Kan du fortelle om...», noe som Kvale og Brinkmann (2015) karakteriserer som introduksjonsspørsmål.

I forkant av intervjusamtalene hadde jeg flere møter med koordinator, hvor det ble diskutert tema, tidligere forskning og andre tanker både jeg og koordinator hadde knyttet til oppgaven og HSF. Under utformingen av intervjuguiden brukte jeg disse samtalene som en ressurs, med tanke på hva som ville være relevant å spørre om. Å ta i bruk uttalelser eller påstander kan ifølge Dalen (2011) være en god måte å få frem informantenes mening på. Jeg inkluderte derfor en påstand fra en av HSF sine informasjonssider på nettet, hvor jeg spurte om denne påstanden stemte med deres opplevelse. Påstanden var at familiekontakten skal være «et menneske å snakke med som deler dine gleder og sorger».

Det ble gjennomført prøveintervju for å kontrollere at spørsmålene var formulert på en forståelig måte, og det ble samtidig sjekket at opptaksutstyret fungerte greit med tanke på avstand mellom opptaker og informant, og mulig støy. Prøveintervjuet ble gjennomført med en som ikke hadde noen tilknytning til Home-Start, men som gav tilbakemelding på om spørsmålene var formulert på en forståelig måte. Etter prøveintervjuet ble det gjort noen mindre endringer i formuleringen og avklart en omtrentlig avstand som ikke ville gi for lav lyd, men samtidig ikke være for nærme informanten, slik at det kunne virke forstyrrende under intervjuet.

4.4 Gjennomføring av intervjuene

Det ble gjennomført intervju med tre mødre som alle hadde avsluttet koblingen mellom seks til tolv måneder før intervjuene ble gjennomført. De tre intervjuene fant sted i februar og mars 2016. Konteksten rundt intervjuet er noe en må ta hensyn til (Kvale & Brinkmann, 2015). Samtlige intervju ble gjennomført hjemme hos den enkelte informant. Dette er i tråd med at dybdeintervju bør foregå på et sted informanten føler trygghet (Tjora, 2010). At en fremmed kommer hjem til dem, er også noe de var vant med fra starten av koblingen med familiekontakten. Det ble også gitt tilbud om å gjennomføre samtalene hjemme hos meg, men alle informantene gav uttrykk for at det mest praktiske var å møtes hjemme hos dem, og jeg lot derfor dem få avgjøre, noe Tjora (2010) skriver kan være greit å la informantene bestemme. Et annet aspekt ved konteksten, handler om plasseringen av seg selv og informanten der intervjuet foregår. Under alle intervjuene satt vi i familiens sofakrok, og jeg valgte å plassere meg slik at vi satt på skrå overfor hverandre. Dette gjorde at vi ikke hadde bordet som en hindring mellom oss. Samtidig ble det for informantene naturlig å kunne la blikket vandre rundt i rommet rett foran dem, uten å måtte fysisk snu seg vekk fra meg. De fikk også velge dag og tidspunkt, slik at det å delta ville passe inn i deres timeplan. To av intervjuene ble gjennomført midt på dagen og det tredje ble gjennomført på ettermiddagen. Jeg ønsket at det ikke skulle være for tidlig eller for sent på dagen, da både de og jeg kunne være trøtt og sliten på disse tidspunktene. Alle informantene virket opplagte og i godt humør under gjennomførelsen, og under noen av intervjuene ble det mye latter. På forhånd ble det satt av en time til gjennomføringen, for at mødrene skulle få mulighet til å reflektere over sine erfaringer (Tjora, 2010). Dette ble mødrene informert om på forhånd, slik at de kunne finne et passende tidspunkt. De endelige intervjuene varte mellom 30 til 60 minutter.

To av samtalene foregikk på norsk, mens en samtale foregikk på engelsk. Det ble gjort lydopptak av intervjuene, noe som er svært vanlig innen kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2015; Moules, McCaffrey, Field, & Laing, 2015), i tillegg til notater. Dette for at jeg kunne være mest mulig til stede i samtalen, og samtidig ha en nøyaktig gjengivelse av utsagnene deres, noe som ifølge Dalen (2011) er viktig. Slik ville minst mulig viktig informasjon gå tapt. Ifølge Thagaard (2013) er det en utfordring å skulle «*skrive ned det viktigste av det intervjupersonen sier, stille relevante spørsmål og samtidig gi personen tilstrekkelig oppmerksomhet til at intervjuet flyter godt*» (s. 112). At det ville bli gjort lydopptak ble det opplyst om i informasjonsskrivet og i telefonsamtalen, og i tillegg før selve intervjuet ble satt i gang. Ingen av informantene hadde noe imot at det ble gjort opptak, og det virket ikke

som dette påvirket dem med tanke på uttalelsene deres, eller at det var et forstyrrende moment under gjennomføringen av intervjuet. Noe som bekreftet det Thagaard (2013) skriver om at intervjupersoner gjerne vier lite interesse til det faktum at det foregår opptak av samtalen når de har samtykket til at det gjøres opptak. De ble også opplyst om at opptakene ville bli slettet, og at det kun var jeg som skulle høre på opptakene. Jeg merket selv at jeg på bakgrunn av opptaket ikke skrev noe særlig med notater, slik Thagaard (2013) sier er mulig ved bruk av lydopptak, der en vet at det som sies, finnes det en ordrett gjengivelse av på opptaket.

Før selve intervjuet prøvde jeg å småprate om hverdagslige ting for å løse opp stemningen, noe som gikk greit, og praten fløt lett allerede fra da av. Før jeg startet intervjuet og lydopptakeren, valgte jeg å gjenta en del av informasjonen fra informasjonsskrivet og samtalen vi hadde hatt tidligere. Dette omhandlet blant annet bakgrunnen for hvorfor jeg ønsket å se nærmere på akkurat dette, hvordan dataene ville behandles og deres rettigheter (se vedlegg 2, under punktet «Informasjon før selve intervjuet» for mer detaljer). Ifølge Dalen (2011) er dette viktig å presisere i starten av et intervju. Etter å ha forsikret meg om at de visste og forstod hva oppgaven gikk ut på, fikk de signere samtykkeskjema, før jeg startet lydopptakeren og satte i gang selve intervjuet.

Under ett av intervjuet ble ikke intervjuguiden brukt aktivt, da informanten på eget initiativ fortalte utfyllende og beskrev sin opplevelse meget godt, slik at det for det meste ble stilt oppfølgingsspørsmål basert på det som ble fortalt. Under de to andre intervjuene ble intervjuguiden i større grad brukt, og de aller fleste spørsmålene ble stilt i den rekkefølgen som er i intervjuguiden, med påfølgende oppfølgingsspørsmål. Når det gjelder oppfølgingsspørsmål, innebærer det en evne til å aktivt lytte til det som blir fortalt, og da gjerne «*lytte tålmodig og i taushet*» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 170). Prober, som både kan være spørsmål eller kort tilbakemelding som brukes for få til en flyt i samtalen (Thagaard, 2013), ble brukt for å få dem til å utdype svar, for eksempel hva de mente med ulike begreper. Videre prøvde jeg å ikke si noe da det oppstod naturlige pauser, for å gi dem tid til å tenke seg om og fortelle mer, uten at jeg stilte spesifikke spørsmål. Det var utfordrende å skulle sitte i stillhet, men som oftest fortsatte informanten å fortelle etter denne korte pausen. Jeg oppdaget også at noen spørsmål ikke helt passet for en av informantene, da hennes bakgrunn for å kontakte HSF var en annen enn de to andres. Jeg valgte likevel å stille spørsmålet, og opplyste om at det muligens ikke ville passe helt for hennes situasjon. Det viste seg, til tross for min oppfatning, at hun hadde opplevelser knyttet til det spørsmålet omhandlet.

I forkant av den engelske samtalen ble ulike begreper og spørsmål oversatt fra norsk til engelsk, og informanten fikk via telefonsamtalen en oversatt versjon av informasjonsskrivet. Dette for å forsikre meg om at hun kunne gi informert samtykke på lik linje med de norsktalende informantene.

Intervjuene ble gjennomført på tidspunkt hvor barn og ektefeller ikke var hjemme eller at de forlot rommet, for å sikre at det ble minst mulig forstyrrelser. Under ett av intervjuene var det litt forstyrrelser i starten av intervjuet, da ektefelle og barn var i samme rom, og midt under da ektefellens mobil ringte. Dette var korte avbrytelser, og vi fikk raskt fokuset tilbake på temaet.

Til slutt ble informantene spurt om det var noe mer de ønsket å fortelle, som ikke var blitt stilt spørsmål om. Etter dette avsluttet jeg med at de kunne ta kontakt om de kom på noe i ettertid som de ønsket å fortelle, eller generelt bare om de lurte på noe. Jeg spurte også om det var greit om jeg kontaktet dem hvis jeg skulle lure på noe knyttet til det som ble sagt i intervjuet, noe alle gav tillatelse til. De fikk også vite når oppgaven ville være ferdig, og at det ville være mulig å få lese denne da. Til slutt takket jeg for at de hadde sagt seg villige til å delta, før opptakeren ble skrudd av. Jeg opplevde under ett intervju at informanten allerede under denne avslutningen kom på noe hun ville ha med. Dette var en karakterisering av selve organisasjonen HSF. Alle tre gav uttrykk for at de håpet at deres bidrag ville være til hjelp, noe jeg bekreftet, da det var deres personlige erfaringer som var interessant for meg.

4.5 Transkribering

Prosessen begynte med en gjennomhøring av hvert enkelt lydopptak for å være sikker på at det ikke var skadet. Underveis ble det skrevet notater, som tillegg til de eventuelle notatene som ble skrevet ned under selve intervjuet. Det ble bestemt at samtalene på norsk skulle skrives på bokmålsform. Dette for å få en lettlest tekst, da jeg selv prater dialekt, og for å bevare en viss anonymitet for informantene, om de skulle ha en gjenkjennbar dialekt. Da det ikke skulle gjennomføres noen språklig analyse, ble det derfor vurdert slik at det ikke ville påvirke utfallet å skrive på bokmålsform. Dette er i overensstemmelse med at muntlig tale bør gjøres lesbar når den skrives ned (Kvale & Brinkmann, 2015). Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) er det som avgjør hvor detaljert en gjør transkriberingen, avhengig av hva en skal bruke den transkriberte teksten til. Som nevnt skulle den ikke brukes til en språklig analyse, og transkriberingen ble gjort mest mulig ordrett med noen unntak. Disse vil det her bli gått nærmere inn på. Under transkriberingen var det små endringer som ble gjort, og disse dreide seg i hovedsak om å endre talespråket til bokmålsform, for meg ble ordet «kordan» endret til «hvordan», og sensurering

av navn på personer og steder. I tillegg til å gi informantene mine fiktive navn, valgte jeg å sette inn «barnet» eller «barnet mitt/vårt» de gangene de nevnte navn eller kjønn på deres barn, for i størst mulig grad å anonymisere. Om de nevnte navnet på familiekontakten eller koordinator, ble dette erstattet med henholdsvis «familiekontakten» og «koordinator». Videre ble også en del prober utelatt om de havnet midt i setningen til den andre. Disse var blant annet «ja» og «mhm». Var denne avbrytelsen mer enn et bekräftelsesord, ble dette skrevet ned sammen med markering av hvor i den andres setning avbrytelsen begynte. Det ble også notert ned pauser om disse var på mer enn omtrent 3 sekunder. Dette for å markere om emnet eller spørsmålet var noe informanten brukte tid på å erindre eller ordlegge seg om. Det ble også markert hvor hver enkelt lo, og om det var deler av setninger hvor det ikke var mulig å høre hva som ble sagt. Jeg noterte også hva jeg trodde ble sagt, om det var lengre deler av setningen som var uforståelig. Totalt endte jeg opp med 50 sider transkribert materiale.

4.5.1 Koding og kategorisering

Jeg ønsket at kodene skulle basere seg på de transkriberte intervjuene, og valgte å støtte meg på den stegvis-deduktiv induktive metoden (SDI). Denne baserer seg på at en går fra å ha rådata, til å danne større konsepter eller teorier (Tjora, 2010). Den induktive delen handler om å ta utgangspunkt i dataene og utvikle teorier basert på disse, mens den deduktive delen handler om å sjekke om eksisterende teorier stemmer overens med empirien.

Jeg tok for meg ett og ett intervju om gangen, og leste først gjennom transkripsjonen for å få et helhetsinntrykk av intervjuet. Videre opprettet jeg koder basert på ord og uttrykk som ble brukt av informanten for å beskrive utsagn i transkripsjonen. Innen SDI bruker en de kodene som ble opprettet i den første transkripsjonen på de påfølgende transkripsjonene (Tjora, 2010). Jeg valgte å ikke gjøre dette i stor grad, og brukte informantenes egne ord som koder for hvert enkelt intervju, da jeg fikk inntrykk av at å bruke kodene videre ikke ville gi en like god beskrivelse. Dette gav mellom 40 og 60 koder på de ulike transkripsjonene, hvor en del var koder som gikk igjen i de tre transkripsjonene. Neste steg ble å komprimere datamaterialet. Ifølge Tjora (2010) handler kategorisering om at en ut i fra problemstillingen sammenfatter relevante koder i grupper som omhandler det samme. Basert på oppgavens problemstilling ble det dannet fire hovedkategorier. Disse var «Relasjon», «Kjemi», «Tillit» og «Samtalene mellom mødrene og familiekontakten». Til slutt leste jeg gjennom transkripsjonene enda en gang for å markere hvilke utsagn som var beskrivende for de ulike kategoriene.

4.6 Metodologiske refleksjoner

Det at det var koordinator som valgte informantene, kan ha påvirket hvilken informasjon jeg fikk. Koordinator kan, for eksempel, ha valgt ut personer som de allerede visste hadde en positiv erfaring med HSF eller personer de selv hadde god kjemi med, og valgt vekk personer som de visste hadde hatt en negativ erfaring med HSF. I forkant av intervjuene fikk jeg inntrykk av at koordinator ønsket at jeg skulle få informanter som ville være ærlige, og at om noen hadde hatt negative erfaringer, så var dette en mulighet for HSF å bli enda bedre på å støtte familier. Underveis i intervjuene kom det også frem at informantene ikke utelukkende hadde positive opplevelser, noe som viser at koordinator ikke bare valgte personer som kun ville fortelle om positive opplevelser.

En utfordring Thagaard (2013) nevner, er om informantene pynter på sannheten og påvirkes av hva de tror jeg som forsker ønsker å bli fortalt. På forhånd informerte jeg dem om at det var deres opplevelser som var av interesse, og at det var opplevelsen knyttet til tre temaer jeg ønsket å få mer innsikt i. Det er vanskelig å vite om informantene eventuelt pynter på sannheten eller sier det de tro jeg ønsker å høre, men basert på at jeg fikk høre om både positive og mindre positive ting, fikk jeg inntrykk av at dette var noe de ikke gjorde.

Ifølge Thagaard (2013) er *«spesifiseringen av problemstillingen (...) en prosess som pågår gjennom hele forskningsprosjektet»* (s. 49). Ved at en får mer kjennskap til temaet, kan en spisse problemstillingen mer inn basert på de dataene en har samlet inn. I denne oppgaven valgte jeg å endre problemstillingen i tiden mellom tilrådingen fra NSD ble mottatt og innsamlingen av data startet. I utgangspunktet ønsket jeg å se på vennskapet mellom mødre og familiekontakten, men det endte med å ta mer utgangspunkt i hele opplevelsen og la informantene selv fortelle om hvilken relasjon de hadde til familiekontakten.

Noe av det viktigste ved å være en god intervjuer *«er å ha evnen til å lytte og å kunne vise en genuin interesse for det informanten forteller»* (Dalen, 2011, s. 32). Det at jeg selv har valgt å skrive om dette temaet, og ønsket å få innsikt i hvordan det var for familiene, gjorde at jeg gikk inn i intervjusituasjonen med en interesse for det informantene ønsket å fortelle om sine opplevelse.

Informantene nevnte selv at det begynte å bli en stund siden de mottok støtte, og at mye hadde skjedd siden da. Innimellom sa de også at det var litt vanskelig å huske enkelte ting. Dette kan være et tegn på at det kan ha gått for lang tid mellom avslutningen av koblingen og intervjuene, slik Ringdal (2013) nevner som en utfordring. Likevel tror jeg at det de husker godt og forteller

om, kanskje er det som er mest relevant for denne oppgaven. Det er dette de sitter igjen med som sin opplevelse og husker av det å motta støtte av en familiekontakt nå i ettertid.

Under intervjusituasjonen kan intervjuers kjønn ha betydning (Thagaard, 2013). Det at jeg og intervjupersonene var av samme kjønn, gir ifølge Thagaard (2013) «*grunnlag for en felles forståelse*» (s. 116), og er et ytre kjennetegn som vil kunne påvirke hvordan intervjuet arter seg. I denne sammenheng vurderes det slik at det å få en ukjent kvinne inn i hjemmet, var noe alle var fortrolige med, da alle tre hadde hatt kvinnelige familiekontakter. Jeg er i en annen livssituasjon enn mine informanter, ved at jeg er ung, ikke har barn og har en annen erfaring med HSF enn dem, da min erfaring baserer seg på rollen som familiekontakt. Dette er faktorer som kan påvirke intervjuet, men jeg oppfattet ikke at dette påvirket på en negativ måte. En av informantene nevnte til og med under intervjuet at hun hadde glemt at jeg hadde vært familiekontakt. Jeg tror min erfaring som familiekontakt kan ha virket positivt inn på situasjonen, ved at jeg gjennom den rollen har fått erfaring med å snakke og forholde meg til mennesker som er i en annen livssituasjon enn meg selv.

Da intervjuene ble gjennomført hjemme hos dem, hadde jeg i mindre grad mulighet til å påvirke omgivelsene under intervjusituasjonen. Jeg fikk også inntrykk av at informantene allerede hadde valgt seg et sted å sitte før jeg kom, slik at jeg ikke på forhånd kunne bestemme plasseringen. Samtidig er gjerne deres eget hjem et sted hvor informantene følte seg trygge og komfortable, og gjorde at jeg i mindre grad trengte å bekymre meg for omgivelsene.

En mulig utfordring ved at en av informantene ikke hadde norsk eller engelsk som morsmål, kan være at vi har misforstått hverandre, da det kan brukes forskjellige ord og uttrykk i de forskjellige språkene. Dette kan ha ført til misforståelse fra begge sider, og jeg prøvde å unngå dette ved å spørre hva hun mente med de forskjellige beskrivelsene, om jeg oppfattet noe som uklart. Samtidig kan det å ha en informant som ikke var oppvokst i Norge ha bidratt til å belyse temaer som ikke var relevante for de informantene som var oppvokst i Norge.

Det er viktig å huske på at under intervjuet er ikke intervjupersonen og forskeren likeverdige deltakere, da samtalen blir definert og kontrollert av forskeren (Kvale & Brinkmann, 2013). Det er jeg som forsker som på forhånd har bestemt hvilke spørsmål som skal stilles om temaene som er relevant for undersøkelsen. Selv om intervjuguiden var semistrukturert og åpnet opp for at de skulle få fortelle akkurat hva de ønsket, så var det på forhånd begrenset hva som kunne oppleves som relevant for dem å fortelle om, samtidig som jeg styrte samtalen tilbake til undersøkelsens temaer om samtalen begynte å avspore fra temaene.

Innen kvalitativ forskning er forskeren nært på det fenomenet som studeres. Det blir da viktig å ta hensyn til forskerens refleksivitet. Dette handler om å være bevisst på hvordan en som forsker med sin tilstedeværelse påvirker fenomenet, og hvordan en som forsker blir påvirket av den en forsker på (Nilssen, 2012). Leming (2009, gjengitt etter Nilssen, 2012, s. 31) legger vekt på tre ulike kategorier refleksivitet. Den første omhandler hvordan situasjonen blir påvirket av at forskeren er tilstede, og dermed også hvordan informanten oppfører seg. Den andre er knyttet til hvilket forhold det er mellom informanten og forskeren, og videre hvilken informasjon forskeren får tilgang til. Den siste handler om forskerens forforståelse.

4.6.1 Forforståelse

Innenfor kvalitativ forskning er forskeren selv det viktigste instrumentet (Kvale & Brinkmann, 2015; Nilssen, 2012). Refleksivitet handler om at en erkjenner at en som forsker påvirker forskningen (Nilssen, 2012). Da det er forskeren som lager spørsmålene, gjennomfører intervjuene og analysen, og tolker materialet, vil forskerens forforståelse og valg påvirke hele prosessen (Nilssen, 2012). Dermed er det viktig å være bevisst på hvordan jeg som forsker vil påvirke det basert på min rolle, mine interaksjoner og det teoretiske ståstedet jeg har. Når en som forsker skal gjennomføre en intervjuundersøkelse, vil en alltid være preget av ens egen forforståelse av fenomenet (Dalen, 2011). Denne forforståelsen innbefatter de tanker en fra før av har om det aktuelle fenomenet. Under fortolkningen av informantens uttalelser og fortellinger, vil det først og fremst bygge på det som blir sagt av informanten, og videre vil forskerens forforståelse og aktuell teori innvirke på hvordan datamaterialet fortolkes. Min forforståelse baserte seg blant annet på at jeg selv har vært familiekontakt. Jeg har mine, i stor grad positive, opplevelser av interaksjonen med familiene, og forforståelse av hvordan det er å være en del av HSF. Dette vil ha påvirket hvordan jeg omtalte dette tilbudet, og hva jeg valgte å fokusere på. I den sammenheng prøvde jeg å være mest mulig nøytral, for å ikke påvirke informantene, og være åpen for at de skulle kunne fortelle om både positive og negative sider ved sine opplevelse. Min forforståelse innbefatter også det at jeg har studert psykologi og pedagogikk, og har fra disse fagfeltene fått kjennskap til ulike teorier som vil påvirke hvordan jeg forstår og tolker det informantene forteller.

4.6.2. Kritikk av utvelging og utvalget

Ved at koordinator var den som stod for utvelgelsen, er det en mulighet for at dette kan ha påvirket resultatet, både med tanke på å velge noen som ikke ville komme med noe særlig negativt, eller familier som var veldig fornøyd etter koblingen ble avsluttet. Men under intervjuene fikk jeg ikke inntrykk av dette, da informantene også fortalte om mindre positive

deler av sine koblinger. Det er likevel viktig å se på dette som en mulig utfordring ved denne typen utvalg. Andre utfordringer knyttet til tilgjengelighetsutvalg, er at det er en tendens til at utvalget består av personer som ikke har noe imot at en forsker skal komme inn og studere livssituasjonen deres (Thagaard, 2013).

I samtale med koordinator ble det spurt om koordinator hadde tenkt noe spesielt under utvelgelsen av mulige familier. Koordinator hadde ikke tenkt på noe spesifikt utover ønsket mitt om at det skulle være mer enn seks måneder siden koblingen ble avsluttet, og at det skulle være variasjon i hvilke familier som ble valgt. Koordinator ønsket først og fremst at jeg skulle få informanter som kunne være gode informanter, og mente at de tre valgte mødrene ville være i stand til å fylle denne rollen. På samme måte som jeg har min forforståelse, vil også koordinator preges av sin forforståelse av familiene, og ut i fra denne ha avgjort hvilke familier som var passende.

Innen forskning er det slik at en etter hvert vil oppnå et såkalt metningspunkt, hvor flere intervju ikke vil gi noe ny kunnskap (Tjora, 2010). Slik kunne flere informanter ført til at jeg nådde dette metningspunktet, men samtidig var jeg ikke interessert i å finne en fasit på hvordan alle familier opplever koblingen, men å få innsikt i hvordan de enkelte familiene opplever koblingen.

4.7 Etiske refleksjoner

I all forskning er det viktig å være bevisst på de etiske problemstillingene knyttet til arbeidet. Det finnes felles etiske retningslinjer som enhver innenfor forskersamfunnet må forholde seg til (Thagaard, 2013). Først og fremst er allmenn høflighet en god begynnelse for god etisk forskning i denne oppgaven, da datainnsamlingsmetoden innebar direkte kontakt med mine informanter (Tjora, 2010). Jeg vil videre gjøre rede for hva som ble gjort for å sørge for at oppgaven fulgte de etiske retningslinjene.

I oppstarten ble prosjektet meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig database (NSD), da det skulle behandles personopplysninger (se NSD sin tilrådning i vedlegg 3), og dette utløser meldeplikten (NSD, udatert). Oppgavens problemstilling endret seg underveis, men dette førte ikke til en endring av hvordan personopplysninger ville behandles.

Innenfor samfunnsvitenskapelig forskning har Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) utarbeidet retningslinjer for forskning (NESH, 2016). Deres hovedregel går ut på at forskning hvor informanten aktivt deltar, ikke skal settes

i gang før han eller hun har gitt informert og fritt samtykke (NESH, 2016). Informert og fritt samtykke handler om at informanten har fått tilstrekkelig informasjon om hva det innebærer å delta i forskningsprosjektet, og at informanten deltar av egen vilje. Informantene ble på forhånd informert, både muntlig og skriftlig, om hva oppgaven omhandlet. Det ble heller ikke opprettet noen kontakt mellom oss før de, via koordinator, hadde sagt at de ønsket å delta. Videre har også informanten rett til å trekke seg, uten å måtte oppgi grunn for dette, eller at dette vil ha noen negative konsekvenser for dem (NESH, 2016). Dette ble de opplyst om i informasjonsskrivet og rett før intervjuet ble startet. Informasjon som blir samlet inn om personlige forhold, skal av forskeren bli behandlet konfidensielt og fortrolig, slik at informanten beholder sin anonymitet. Gjennom transkriberingsprosessen sørget jeg for at informasjon som kunne gjøre at de ble gjenkjent, ble anonymisert eller fjernet. Samtidig ble datamaterialet oppbevart slik at ingen uvedkomne skulle få tilgang på dette.

Ved at det er informantenes opplevelser som blir forsket på, er det også viktig å unngå å krenke den enkeltes livsverdi. Selv om en som forsker vil fortolke det informantene forteller, må en også ta hensyn til opplevelsesaspektet. Jeg har prøvd å få frem informantenes opplevelser ved å mest mulig inkludere sitater som videre viser min fortolkning av. Dette håper jeg muliggjør at leseren får innsikt i det som er informantenes opplevelser, samtidig som jeg viser hvordan jeg forstår dette i tilknytning til teori og tidligere forskning presentert i oppgaven.

4.8 Kvalitet i forskning

Dalen (2011) påpeker at kvalitativ forskning bygges på en grunntanke om at mennesker selv «konstruerer sin sosiale virkelighet og gir mening til egne erfaringer» (s. 91). Dermed vil det ikke kun være en «sann» virkelighet, men en virkelighet som er sann for hver enkelt informant. For å vise den virkeligheten som er sann for hver enkelt informant, har jeg prøvd å inkludere sitater som viser hvordan hver enkelt opplever det å motta støtte fra HSF.

Systematikk er knyttet til hvordan vi som forskere «forholder oss til fremgangsmåter i forskningsprosessen» (Thagaard, 2013, s. 15). En systematisk tilnærming dreier seg om en refleksjon av alle valg som blir gjort underveis i forskningsprosessen, og videre at disse valgene blir begrunnet. Der det har blitt gjort valg, har jeg prøvd å få med hvilken begrunnelse jeg hadde for å ta nettopp disse valgene.

Thagaard (2013) nevner også begrepene validitet og reliabilitet i tilknytning til vurdering av forskningens troverdighet. Da dette er begreper som opprinnelig er brukt innen kvantitativ forskning, er det blitt knyttet opp mot gyldighet og pålitelighet innen kvalitativ forskning.

Validitet handler om gyldigheten til tolkninger av dataene (Thagaard, 2013), om metoden som brukes er egnet til å undersøke det aktuelle temaet og om metoden undersøker det den er tenkt til å undersøke (Kvale & Brinkmann, 2015). Innen kvantitativ forskning handler reliabilitet om hvorvidt en annen forsker ville fått det samme resultatet ved bruk av samme metode (Thagaard, 2013). Innen kvalitativ forskning vil det være vanskelig å få nøyaktig samme resultater, da datainnsamlingen i stor grad påvirkes av forskeren. Reliabilitet innen kvalitativ forskning handler om konsistensen og troverdigheten til resultatene (Kvale & Brinkmann, 2015). En måte å styrke forskningens gyldighet og pålitelighet på, vil være gjennom en transparent forskningsprosess. Transparens er viktig for all forskning, og spesielt når det gjelder presentasjon av forskningen (Tjora, 2010). Dette er blant annet knyttet til redegjørelse for hvilken undersøkelse en har gjort, hvilke valg som ble gjort, ulike utfordringer underveis, og generelt sett er ærlig om hvordan en har gjennomført forskningen. Ett av målene med kvalitativ forskning, er å gi leseren en forsikring om at en ikke gir et feilaktig eller forvrengt bilde av forholdene og unngå at det oppstår misforståelser (Nilssen, 2012). Gjennom dette skal leseren kunne vurdere troverdigheten til forskningen, basert på disse beskrivelsene. Jeg har i min oppgave prøvd å redegjøre så nøyaktig som mulig for hvordan jeg har gjennomført intervjusamtalene og analysen, og om de valg som har blitt gjort underveis. For å styrke kvaliteten, har jeg gjennom hele metodedelen lagt til rette for transparens og pålitelighet, og forskningen vil generelt være pålitelig gjennom at jeg har gjort rede for teori og forskningsprosessen. Gjennom å være bevisst min forforståelse og meg selv i forskerrollen, har gyldigheten blitt styrket.

5.0 Presentasjon av empiriske data og drøfting

I denne oppgaven er det valgt å ta i bruk både temasentrert tilnærming og personsentrert tilnærming i analysene av datamaterialet. I hovedsak vil den temasentrerte tilnærmingen prege analysen. Denne tilnærmingen baserer seg på at «vi studerer informasjonen om hvert tema for alle deltakerne» (Thagaard, 2013, s. 181). Informantene har gitt informasjon om de samme temaene, noe Thagaard (2013) hevder er en grunnleggende premiss for denne typen analyse. Den personsentrerte tilnærmingen har fokus på personer eller situasjoner, og det er valgt å ha en personsentrert presentasjon av de tre informantene og deres bakgrunn for å kontakte HSF. Jeg vil starte med en redegjørelse for hvorfor de tre familiene valgte å kontakte og motta støtte fra HSF, samt litt om deres forventninger. Deretter vil det redegjøres for og drøftes uttalelser fra de tre informantene, knyttet opp mot de tre kategoriene som ble dannet på grunnlag av kodene. Disse er «Relasjonen mellom mødrene og familiekontaktene», «Tillit» og «Samtalene mellom mødrene og familiekontaktene». Det er valgt å presentere «Tillit» som en underkategori under «Relasjonen mellom mødrene og familiekontaktene», da tillit ifølge teorien er grunnleggende for enhver relasjon. Andre underkategorier innen «Relasjonene mellom mødrene og familiekontaktene», er «Førsteintrykk av familiekontaktene», «God kobling og kjemi», «Omsorg for familiekontakten» og «En spesiell opplevelse». Til slutt vil det bli sett på hvordan HSF kan ha virket forebyggende for disse familiene.

5.1 Bakgrunnen for å kontakte HSF

De tre familiene hadde ulike grunner for å kontakte HSF, men likevel var det noen fellestrekk i hva de ønsket å få ut av tilbudet.

«Sara» sin familie mottok støtte under barnets tredje-fjerde leveår, og de hadde i tillegg eldre barn over skolealder. Hun uttalte selv at hennes familie var i en sårbar situasjon på grunn av hennes egen helse. I tillegg var ektefellen kjempesliten, og på grunnlag av dette trengte de hjelp og avlastning. Hennes familie «ønsket et menneske som vi håpet da kunne se barnet vårt (...) Det var det som vi så for oss at vi kunne tenke oss å bli avlastet med».

«Maja» sin familie var også i en lignende situasjon, ved at hun selv var veldig sliten på grunn av egen helse. Hun var hjemme med deres første barn, og familiekontakten var der under barnets første leveår. Hun ønsket å få avlastning og hjelp med å ta seg av barnet, da hun var mye alene hjemme, i tillegg til at hun var dårlig og hadde en del smerter, og at dette bød på utfordringer for henne når ektefellen ikke var hjemme. «For det var jo litt det og at – at det var litt tungt å være alene med den ungen, at jeg liksom - det var godt å vite at da var det noen her». Hun

hadde tidligere fått hjelp av kommunen, og ønsket var å få enda litt mer hjelp enn det de kunne få av den ansatte fra kommunen.

«Nora» hadde også fått sitt første barn, og valgte å kontakte HSF da hun hadde hørt at hun der kunne få hjelp med barnet. I tillegg hadde hun tenkt at det ville være fint å ha noen andre der, da hun uttalte at familien ikke hadde stort nettverk i byen.

«And then I was still pregnant, and we were kind of alone in the city. I mean, I had like two other friends that were also studying, but they were supposed to leave. So I said «Ok. Maybe this will help»».

Selv om hjelp med barnet var grunnen til at hun tok kontakt med HSF, var det ikke dette som var det viktigste for henne: *«But – yeah. I'd say that the most important for me was someone to talk to. To have like a friend».*

Som nevnt over, var det å få hjelp og avlastning med barnet viktigst for to av mødrene, mens det for den siste ikke var dette som var det aller viktigste. Det var også slik at for to av de tre mødrene var det å ha et annet menneske der viktig, da de var mye alene med barnet. Den tredje moren, derimot, var ikke så mye alene med barnet, men ønsket et menneske som kunne være til stede for barnet deres.

5.1.1 Forventninger

På spørsmål om hvilke forventninger de hadde til familiekontakten, uttalte Sara *«At vi da – fikk en person inn hos oss som da eh, var ett, kanskje et overskuddsmenneske, et menneske med mye energi. Eh, som hadde kunnskap om familier (...) og familieverdier og pedagogikk og hele tatt menneskelige relasjoner da».* For henne ble det å få inn et menneske som ikke var sliten, slik som hun og ektefellen, og som hadde kompetanse for å kunne hjelpe deres familie, en forventning. Samtidig påpekte hun at hun var åpen, og at hun trodde ektefellen hadde hatt større forventninger enn hun selv. Dette på bakgrunn av at hun tenkte at de måtte få tid til å bli kjent, og at ting måtte gå seg til. Videre uttalte Sara også at de tenkte at menneskene i organisasjonen HSF måtte være opptatt av familieverdier, noe som de i deres sårbare situasjon var veldig opptatt av. Dette fikk de bekreftet, noe som for dem var veldig godt ifølge Sara.

Maja hadde tidligere fått hjelp av en fra kommunen, og baserte sin forventning på kvinnen som hadde hjulpet henne da:

«(...) og hun var jo på en måte, voksen og veldig sånn dreven i det hun drev med, så jeg var kanskje litt sånn, jeg hadde forventninger om at det var en trygghet, at det var liksom en – en fast person som kom og som, ja avlastet meg egentlig med ungen da. (-)³(...) hadde vel en forventning bare om en sånn stabil hjelper – hjelpeperson».

Hun uttalte også at hun hadde en forventning om forutsigbarhet, at hun visste at det var en person som kom til det tidspunktet og var der den tiden de hadde avtalt. Siden Maja hadde hatt problemer med helsen, var tryggheten også viktig for henne «(...) jeg gikk hjemme alene og at det var greit å ha en ekstra person med meg, en ekstra trygghet liksom».

Nora fortalte at hun ikke hadde så mye forventninger, men var mest nysgjerrig og syntes tilbudet virket interessant: «(...) first I was thinking it would be good for me to have someone to talk to, like a friend and I was thinking «Okay, so if they're Norwegian than it's even nicer»». Hennes ønske var å få inn et menneske som kunne gå inn i en slags vennerolle, og som hun kunne snakke med og øve på norskkunnskapene sine med. Etter at barnet hennes ble født, opplevde hun det som vanskelig å skulle være sammen med barnet, ordne i huset og spise mens ektefellen var på jobb. Så da hun fikk en familiekontakt, kunne hun konsentrere seg om matlaging eller husarbeid mens familiekontakten var med barnet. Hun så dermed frem til besøkene, og fikk svar på ting hun lurte på angående det å være mor:

«So then for me I was waiting for that day so I was like okay, now I can do some form – or I was just cleaning the house and talking to her. And later we went for walks, so yeah. So this – I didn't expect anything in the beginning because I didn't know anything about how – not (sic) used to have a baby and this stuff. So after I was really like «This was very helpful!»».

Alle informantene gav inntrykk av at de forventningene de hadde hatt i forkant, ble innfridd, men at de samtidig hadde vært åpne for hvordan det ville bli.

5.2 Relasjonen mellom mor og familiekontakt

For alle informantene var det tydelige tegn på at en god relasjon med familiekontakten var viktig for at de hadde hatt en god opplevelse av det å motta støtte fra en familiekontakt. Sara uttalte at det var viktig at familiekontakten var seg selv: «Og likens familiekontakten da, så er

³ (-) betyr at mine prober som «mhm» og «ja» fra transkripsjonen er utelatt for å få letteste utsagn.

det – har hun på en måte vært seg selv, og det er kjempeviktig. At det på en måte er et menneske som ikke prøver å være noe annet enn seg selv». Sara uttalte som nevnt at hun hadde en forventning om å få inn en person som hadde kunnskap om menneskelige relasjoner. Denne forventningen opplevde hun og familien ble innfridd. Videre nevnte hun at det ble en god relasjon mellom familiekontakten og barnet også, og at barnets behov ble møtt og at barnet ble sett. På grunn av familiens situasjon, var det å trygge barnas relasjoner viktig for henne. Og hun uttalte at hun syntes det var veldig godt å få inn en person som hadde de gode verdiene og egenskapene som familiekontakten deres hadde. Sara uttalte også at hun satt pris på at familiekontakten så hva som foregikk i familien, og at hun tenkte selv ut i fra dette. Videre uttalte hun at hun var fornøyd med det at familiekontakten var hos dem:

«Jeg følte, følte meg fornøyd med situasjonen, jeg. Eh, for det var tillit, og jeg følte at alle sammen fikk omsorg og, eh. Jeg tenker at det er viktigste var det at vi bygde selvfølelse for - for minste».

Sara gav uttrykk for at familiekontakten viste forståelse for deres sårbare situasjon, og at det var veldig koselig og hyggelig å ha familiekontakten der. Og videre at familiekontakten ikke fortalte dem hva de skulle gjøre: *«At det ikke er noen formaninger om noen ting, men at det er, mhm – oppriktighet».*

Maja opplevde at hun ikke fikk en god relasjon med den første familiekontakten. Det var tydelig at dette påvirket deres forhold negativt, sammenlignet med den andre familiekontakten, hvor det var en god relasjon: *«(...) Så følte kanskje hun forstod meg litt bedre og var veldig sånn positiv og veldig sånn (...) ja, positiv, fleksibel».* Dette kan knyttes opp mot det å bli møtt og akseptert for det mennesket en er. Uttalelsen viser til at hun følte seg mer forstått av den andre familiekontakten, noe som kan ha bidratt til at hun følte at den andre familiekontakten var en støtte for henne. Videre i oppgaven vil analysen fokusere på denne familiekontakten.

Nora viste også til en følelse av at familiekontakten forstod henne:

«Eh, which for me it was very important at especially – even now – but even at that time. The child was like a little baby and I was new in this and I was very very protective, so I liked the fact that, because some other people that I was meeting they were like «Ah, you are to protective. Don't do this.» And I was feeling a bit ahw. So with her I felt like: Oh, puh she understands me».

At alle tre opplevde en god relasjon med deres familiekontakter kan knyttes opp mot relasjonskompetansen til de tre familiekontaktene. Dette innebærer at de innehar de ferdighetene, evnene, kunnskapene og holdningene som kreves for å møte familien på riktig måte, slik at de la grunnlaget for at det skulle kunne utvikle seg en god relasjon mellom dem selv og familien de var hos. Utsagnene over viser til at informantene opplevde å bli forstått og møtt med respekt og bli akseptert som den de var.

På spørsmål om hvordan forholdet til familiekontakten var, så svarte Maja «*Det var jo – eh veldig bra egentlig, veldig sånn åpent og jo. Hun var jo som sagt veldig fleksibel og hjalp til med alt egentlig*». Den siste setningen viser at familiekontakten var i stand til å imøtekomme familiens ønsker, noe som er en del av den avtalen som inngås ved oppstarten. Der kommer familien med hvilke behov og ønsker de har, og det blir bestemt hva som skal være familiekontaktens oppgaver, og skrevet ned slik at alle parter har dette klart.

Da informantene ble spurt om hva de trodde var så spesielt med HSF, ble det vektlagt at familiekontaktene gjorde dette på frivillig basis, og at det faktisk var noe familiekontaktene virkelig ønsket å gjøre. Maja uttalte videre at det egentlig var fantastisk at det var frivillig, og at det var positivt å vite at vedkommende hadde lyst til å gjøre dette. Sara uttalte at hun trodde godhet og interesse for å bli kjent med familien var spesielt. I tilknytning til at dette er noe familiekontaktene gjør frivillig, mente Nora at det å gi av sin tid forteller noe om hvordan familiekontaktene er som personer:

«Well the fact that someone wants to spend their time with you, and I think time is the most precious thing you can have and to give someone. So for me that someone would take their time to do this it's – it tells you about what kind of person they are. Cause not everybody would do this (...) but for me when people give their time I think it's like the most important thing. Money – you can always make money or something, but I feel like time is like – you cannot take it back so once you gave it, it's like. So, yeah, that's my – to your question».

Hun nevnte at mennesker kan være frivillige for forskjellige saker eller gi penger til veldedighet, men mente at tid var noe som du aldri kunne «tjene» tilbake, slik som du kan med penger. Hun sa også at hun ikke visste hvorfor mennesker valgte å bli familiekontakter. Jeg nevnte da at jeg innimellom hadde følt at jeg «bare var der» uten å gjøre noe spesielt, men at

det å komme hjem til dem og være der et par timer, kunne gjøre en forskjell for familier som gjerne ikke hadde så mange rundt seg. Til dette sa hun seg enig, og uttalte at det gjør en forskjell.

Det at familiekontaktene ikke får betalt for dette, og at de kommer inn som en likeverdig person, og ikke en fagperson som kommer med formaninger om hva familien bør gjøre, kan også virke positivt. Dette er knyttet til HSF sin logo, som har form av et vennskapssymbol. Denne har form som armene til to personer som strekkes opp i været. Dette symbolet representerer familiekontakten og familien som likeverdige, ved at de er plassert ved siden av hverandre. En av informantene uttalte at det ikke var noen formaninger.

Da Nora ble bedt om å beskrive hvordan hun så på forholdet til familiekontakten, svarte hun: *«Ah, I think just like friend. Two moms that were students, she was also a student.. And yes, we were just exchanging ideas, cooking, children, so».*

Sara uttalte at de tok imot familiekontakten som et familiemedlem, og at de hadde valgt å få inn en person som kunne fylle en slags bestemorrolle for barnet.

Maja uttalte at hun syntes det var litt vanskelig å skulle komme med et ord som beskrev forholdet, men, som nevnt i delen om forventninger, var familiekontakten en støtteperson for henne. Da hun var mye alene hjemme, ble det en støtte for henne, i tillegg til at hun fikk avlastning med barnet.

Av beskrivelsene informantene hadde av relasjonen til familiekontakten, var «bestemor-type» og en «venn-lignende-type» to av beskrivelsene. Dette samsvarer med tidligere forskning, hvor «bestemor», «venn», «søster» og «mor» er blant beskrivelsene (Djupvik, 2002). Den siste beskrivelsen var at familiekontakten var en støtteperson. At informantene hadde ulike beskrivelser, henger sammen med hvilken grunn de hadde for å kontakte HSF, og hvilken type person de ønsket som familiekontakt. Ut ifra hva de fortalte, synes det som de fikk den type familiekontakt som de ønsket.

Flere av uttalelsene deres viste også til at det var en god relasjon mellom dem og familiekontakten, og at det, sett i sammenheng med teorien, foregikk en god relasjonsbygging mellom dem. Dette vil det i de tre neste delkapitlene bli gått nærmere inn på, og sett på faktorer som bidro til dette. Disse vil kunne sees i sammenheng med de ulike fasene som relasjonsbygging er delt inn i.

5.2.1 Førsteintrykk og beskrivelse av familiekontaktene

Sara sitt førsteinntrykk av familiekontakten var at hun virket veldig koselig og god, og at familiekontakten hadde gitt uttrykk for at hun ønsket å hjelpe familien. Hun sa videre at etter det første møtet med familiekontakten, så fikk hun «*en ordentlig god magefølelse på henne*». Hun så på henne som «*en ordentlig god bestemordame. (-)(...) sånn som flink til den gode samtalen, ehm. Som ser folk, (...) godt blikk. Som – liker mennesker. (-) (...) som ikke snakker for å snakke, men som – som faktisk bryr seg om den som den snakker med*». Hun beskrev henne også som en utrolig dyktig dame, som var veldig tillitsfull og kjempedyktig med barn. Videre beskrev hun familiekontakten på denne måten: «*Oppriktig godt vesen. (-) Forståelsesfullt og varmt menneske. Jeg har faktisk skrevet litt her om henne også. Tenkende, entusiastisk. Raus var hun. Det lyste godhet av hun*». På oppfølgende spørsmål om hun trodde godhet, interesse for å bli kjent med familien, og ikke bare prate for å prate, var spesielt med det å få besøk av en familiekontakt, var følgende hennes svar: «*Det tror jeg egentlig er, ja.. Det tror jeg kanskje er noe som ligger genuint i en familiekontakt, ja*». Sara fortalte også om hvilke tanker hun i forkant hadde hatt om familiekontakter generelt, og at dette gjerne var mennesker som hadde ekstra mye energi, da det å påta seg en slik rolle kunne være krevende. Men videre uttalte hun at det gjerne ikke er derfor man gjør dette, og at det kunne være at en hadde et stort hjerte, eller at det var noe annet som «*(...) på en måte trekker i et menneske*» som gjorde at en valgte å bli familiekontakt.

På spørsmål om hvordan førsteinntrykket av familiekontakten var, svarte Maja «*(...) veldig positiv og – og at hun hadde lyst til å hjelpe fikk jeg inntrykk av da. (...) (-) Og at hun hørte på – på en måte også våre behov*». Maja uttalte også at hun følte familiekontakten forstod henne. I tillegg til å være positiv, hjelpsom og forståelsesfull, beskrev hun videre familiekontakten som initiativrik og fleksibel.

Noras førsteinntrykk av familiekontakten var at hun virket sjenert, og at hun hadde lurt på om det å være sjenert i starten, var noe som var et typisk norsk trekk. Samtidig uttalte hun at hun selv var sjenert, og at de begge muligens hadde prøvd å unngå å si noe for å gjøre den andre ukomfortabel i starten. Hun uttalte at mot slutten av det første møtet så var både hun og familiekontakten mer avslappet. Dette kan knyttes opp mot etableringsfasen innen relasjonsbygging, hvor en iakttar hverandre og får et inntrykk av hvordan den andre er. Nora var også den av mødrene som ikke tok kontakt fordi hun følte at hun trengte hjelp og avlastning med barnet. Dermed var muligens hennes førsteinntrykk ikke knyttet opp mot det at familiekontakten skulle hjelpe henne med noe, slik det var for de to andre.

En av beskrivelsene Nora hadde av sin familiekontakt, var at hun hadde empati «(...) *people that are volunteer, I think that they are kind of very sensitive people. Otherwise you won't care about others*». På oppfølgingsspørsmål om hva hun mente med sensitiv, ble det klart at hun mente mennesker som brydde seg og hadde empati med andre mennesker, ikke nødvendigvis at familiekontaktene er mennesker som er sensitive eller overfølsomme.

Disse beskrivelsene av familiekontaktene kan sees i sammenheng med dimensjonen *menneskeinteresse*, som er grunnleggende for enhver relasjon og de andre dimensjonene innenfor relasjonskompetanse. Informantene beskriver blant annet en slags opplevelse av at familiekontakten engasjerte seg for det som skjedde i deres liv. Det å være «*en ansvarsfull og lyttende person*» er blant punktene som omhandler hva en familiekontakt gjør (Home-Start familiekontakten, udatertE), og det å lytte til familiens behov, og at de brydde seg om familien, virket som å være noe alle informantene hadde opplevd at deres familiekontakt gjorde.

5.2.2 God kobling og kjemi

Ifølge Theis og Isachsen (2015) er en god kobling mellom familien og familiekontakten en av suksessfaktorene til HSF. Alle de tre informantene gav inntrykk av at koordinator hadde fått til en god kobling, og to uttalte at de hadde blitt spurt om hvilken type person de ønsket å få inn i familien. I samtale med koordinator, ble det bekreftet at de alltid snakker med familiene om de har noen ønsker om egenskaper eller interesser hos familiekontakten som skal komme hjem til dem. Nora uttalte at det var likheter mellom henne og familiekontakten som gjorde at de passet sammen:

«(...) she had a child, she was also a student, she was doing things on her own and also with her – the child's – how the way, how to raise it was very similar to my idea. (...) So it was a good match».

Hun gav uttrykk for at hun hadde fått en familiekontakt som passet til hva hun hadde snakket med koordinator om, og at hun mente koordinator hadde gjort en god jobb. Det var en som blant annet delte hennes interesser og tanker om hvordan hun ville oppdra barna sine. Hun hadde ønsket en som var i en lignende livssituasjon som seg selv. Sara la også veldig vekt på koordinator sin rolle i at det ble en god relasjon mellom dem: «(...) *så hadde også Home-Start, altså koordinatoren gjort en – altså et godt forarbeid, et grundig forarbeid. (...). Og det er sånn sett kjempeviktig tenker jeg*». Selv om dette er en oppgave som i hovedsak skal handle om familien og familiekontakten, blir det vanskelig å la være å trekke inn den viktige rollen

koordinatoren har for at relasjonen mellom dem skal bli bra. De gav også uttrykk for at kjemi var viktig for at det ble en god relasjon:

«(...) ting må på en måte få gå seg til og man må bli kjent og. Det handler jo mye om kjemi da egentlig. (-) Det handler om mennesker som på en måte må treffe hverandre og ting må få gå seg til etter hvert».

Sara viser her til at det trengs en periode for å bli kjent, noe som kan sees i sammenheng med fasene innen relasjonsbygging, hvor den må etableres og testes før en når tillits- og vedlikeholdsfasene.

Innimellom er det likevel ikke alltid at det klaffer så godt, noe utsagnet til Maja under viser:

«(...) og da var det litt sånn at kjemien kanskje ikke stemte helt (-) og at hun var (...) ikke forutsigbar da, eller sånn jeg synes det var veldig vanskelig å få lagt noen planer og vite – eller sånn kommer hun eller kommer hun ikke? Jeg hadde jo avtaler (...) her og der, og det var på en måte litt sånn godt for meg å vite at akkurat da vet jeg at hun kommer liksom. (-) Så det var egentlig litt vanskelig med hun da. (-) (...) men når vi fikk en ny kontakt da, da var det veldig bra. (-) Da var det kjempegod kjemi og hun var helt super».

Hun hadde to forskjellige familiekontakter, og koblingen med den første ble avsluttet etter kort tid, da den ikke fungerte godt. Samtidig viser utsagnet at den andre koblingen var god, og ifølge Maja, hadde dette sammenheng med en god kjemi mellom henne og familiekontakten. Maja hadde ønsket en familiekontakt som var eldre og erfaren, men det var ikke denne personen hun fikk en god relasjon til, det var til en som var yngre. *«Så, men jeg tror ikke det har så mye å si, det er sikkert mest kjemi og hvordan man er som person».*

Samlet sett opplevde informantene at de fikk inn mennesker som de hadde god kjemi med, og gav uttrykk for at dette i stor grad var takket være det forarbeidet som deres koordinator hadde gjort. Dette er i tråd med den tidligere forskningen på HSF som er redegjort for i denne oppgaven. Der ble det vist at god kjemi ble opplevd som viktig, og at en god kobling var viktig for at det skulle bli en god relasjon mellom familien og familiekontakten. God kjemi, kobling og relasjon viste seg også å være avhengig av et godt forarbeid av koordinator. Og for informantene i denne oppgaven dannet dette også grunnlaget for at tillit kunne oppstå.

5.2.3 Tillit

Som nevnt er tillit grunnleggende for en relasjon, og vi mennesker vil møte andre mennesker med en naturlig tillit. Jeg har derfor valgt å ta dette som et punkt knyttet til relasjonen mellom mor og familiekontakten, men anser dette som like viktig som relasjonen. På spørsmål om det tok lang tid før de hadde tillit til og stolte på familiekontakten, svarte Maja:

«(...) nei, jeg følte ikke at det tok lang tid egentlig, i det hele tatt med hun som jeg hadde mest da. (-) (...) følte det var egentlig med en gang, for det var såpass kjemi, og hun var så åpen og ærlig selv liksom at jeg følte at det var med en gang egentlig».

Det at familiekontakten var åpen og ærlig, kan ha vært med på at Maja ikke opplevde noen grunn til å mistro henne, og dermed at den naturlige tilliten ble styrket. Familiekontaktens åpenhet og ærlighet kan også knyttes opp mot det å blottlegge seg selv, som er et aspekt ved det å vise tillit.

Da Sara ble spurt om det tok lang tid før hun følte at hun kunne stole på familiekontakten, var svaret: *«Åja, nei det var helt klart, det var på plass med en gang»*. Da jeg spurte henne hvorfor hun følte hun kunne stole på familiekontakten med en gang, så var svaret at det var fordi familiekontakten hadde gjort et godt førsteinntrykk, i tillegg til at koordinator hadde gjort et grundige forarbeid. Hun uttalte også at i relasjonen mellom familien og familiekontakten, så var det tillit. Selv om det er viktig at familiene opplever tillit til familiekontakten, noe som baserer seg på hvordan familiekontakten opptrer, viste hun også til at de som familie spilte en rolle for om det var tillit mellom familien og familiekontakten:

«Og vi tok imot hun som en, som et familiemedlem. Og det tror jeg også var viktig å gjøre. Å være åpen. Som familie, det tror jeg. Mhm, for da skapes det noen tillitsbånd der sant med en gang».

Sara snakker her om viktigheten av måten de som familie tok imot familiekontakten på hadde for at det ble opprettet tillit mellom familien og familiekontakten. Dette kan en knytte opp mot det å blottlegge seg selv, som er et av aspektene ved det å vise tillit. Ut i fra sitatene til både Maja og Sara, virket det som deres familiekontakter hadde gjort dette.

For Nora var det litt annerledes, men hun var også den eneste som ønsket å få inn en person som skulle være en slags venn. På spørsmål om det tok lang tid før hun stolte på familiekontakten, var svaret:

«Ehm, with the good things – no. But I mean I would tell her my worries or something, but it's not, I didn't feel it or I didn't consider it like if I really had like something really bad happening or like something, I didn't feel like I should tell that person, I said «Okay, maybe it's too much for them to know» (-). It's not like «Oh, now we are the best friend». I feel like if I tell, she would not laugh at me or something. (-) (...) if I had to choose, I would have not said anything, like something that might have happened like very, very bad. But like normal things «Oh, the child was crying last night, what should I do?» I would not tell this to everybody, cause nobody... But I felt like she cared».

Det var ikke vanskelig for henne å stole på familiekontakten med det hun omtaler som «*de gode tingene*», men at om det skjedde noe virkelig ille, så ville hun ikke delt dette med familiekontakten. Hun uttalte at hun ikke følte at familiekontakten «*fortjente*» å høre om dette, og at hun ville delt for mye av bekymringen. Dette følte hun at hun heller kunne snakke om med en som hun anså som en mer nær venn enn det familiekontakten var. For henne var også det at familiekontakten ikke lo av henne og tok henne seriøst, ting som fikk henne til å stole på familiekontakten i starten: «*Maybe the fact that she was not laughing. You know when you say something to someone. Or that she was taking me serious. I think this is the thing*». Nora uttalte at familiekontakten blant annet var snill, men at hun pleier å se på reaksjonen til den hun snakker med når hun forteller ting, for å vurdere om hun neste gang kan fortelle om lignende ting eller om hun ikke kan det.

Det var ikke bare familiekontakten de hadde tillit til. Sara gav også flere ganger uttrykk for at hun var fornøyd med HSF som helhet, og omtalte gjerne ikke bare familiekontakten, men inkluderte koordinator og hele organisasjonen: «*Og den organisasjonen som hun hadde i ryggen også, synes jeg, det var givende. Og vi følte oss godt oppfulgt hele veien. Vi ble egentlig positivt overrasket, fikk telefoner og eposter jevnt over ofte*». Hun beskrev de videre på denne måten «*Som har god kunnskap (...) og som er inkluderende og jah, tillitsfull*».

«Jeg tenker at alle de menneskene som jeg har møtt er jo mennesker med sterke familieverdier. Eh, og det er jo på en måte, i hvert fall i den situasjonen vi har vært, så har det vært grunnleggende. Eh. For den tilliten som vi har trengt. (-) Og, de situasjonen vi har vært borti, så har det ikke vært noen grunnlag til å mistro dem».

Sara nevner her at det var viktig for dem at familiekontakten, og andre i organisasjonen, hadde sterke familieverdier. Hun nevnte også at grunnen til at de valgte å kontakte HSF, var at de i informasjon om organisasjonen, så noen verdier som var viktige for dem. Hun uttalte også at de ikke hadde opplevd noe som gav dem en grunn til å ikke stole på familiekontakten (eller andre), noe som er i tråd med den naturlige tilliten vi mennesker møter andre mennesker med, og at vi først mistror dem om de sier eller gjør noe som gir oss en grunn til dette.

“De har holdt avtalene, og de har skapt trygghet og de har vært rolige og avbalanserte mennesker. Ehm, det har hele tiden vært noe – det har ikke vært noe formaninger om noen ting. Ehm. Og vi har på en måte hatt et rom i mellom oss hvor der har vært helt åpne og direkte samtaler».

Sitatet over viser til at familiekontakten, og andre i organisasjonen, over tid har bygget opp tilliten, gjennom handlinger som har vekket tillit. Videre viser Sara til at hun opplevde at de var til å stole på: *«(...) altså menneskene jeg har møtt har jo vært – det er mennesker som har gitt av seg selv, og jeg har følt at jeg har kunne gjort det samme. (-) Så. Absolutt tillitsfulle mennesker».* Dette kan sees opp mot det aspektet ved tillit som handler om å utlevere seg selv. Det Sara beskriver, kan sees på som at hun har opplevd at familiekontakten har tatt imot hennes tillit, og at familiekontakten har vist tillit til henne gjennom å gi av seg selv. Videre uttalte hun også at HSF *«er en seriøs organisasjon som vet hva de holder på med».*

Alle tre fortalte at det ikke tok lang tid før de stolte på og hadde tillit til familiekontakten. Blant annet var dette basert på hvordan familiekontakten var som person, og at familiekontakten var åpen og var seg selv fra første stund. Det at tilliten ble videreført gjennom tiden de mottok støtte, kan knyttes opp mot det at tillit over tid vil bygges gjennom at en opplever positivt samspill og samhörighet. En annen faktor kan være at familiekontaktene viste at de var til å stole på, og ikke gav familiene noen grunn til å mistro dem slik at tilliten ble svekket.

5.2.4 Omsorg for familiekontakten

En ting som jeg la merke til, var den omsorgen for familiekontakten som mødrene gav uttrykk for gjennom hvordan de omtalte familiekontakten og deres fortellinger.

Av Nora fikk jeg inntrykk av at hun hadde omsorg for familiekontakten allerede ved første møtet. Dette ved at hun var forsiktig med hva hun sa, for å ikke gjøre familiekontakten opprørt eller fornærme henne. Videre uttalte hun også at det å fortelle familiekontakten om sorger og gleder at hun lot være å dele de «dårligste» tingene av hensyn til familiekontakten, fordi *«(...)*

and I felt, not because I felt she would think very bad of me, just that I thought she doesn't deserve to hear those bad things or something there».

Sara uttalte at det en stund var veldig tøft for deres familiekontakt å skulle opprettholde relasjonen med barnet på grunn av slik situasjonen var i familien. Hun klarte å få den på plass igjen, men Sara uttalte at «(...) hun har virkelig - virkelig måttet jobbe for det! Jeg skulle ønske at jeg kunne ha hjulpet henne og på en måte, fortalt noe mer, gjort noe mer». Videre fortalte hun at «(...) hun ble veldig tett på oss denne her fantastiske damen altså. (...) Og eh – eh, hva skal jeg si da? Man blir jo opptatt av at hun skal ha det bra også». Sara viste også omtanke for familiekontaktens ønsker, ved at familiekontakten selvfølgelig skulle kunne dra på ulike aktiviteter som hun ønsket, og ikke måtte gi slipp på dem for å være hos familien.

Maja pekte på det faktum at dette er noe familiekontakten gjør frivillig, og at en dermed ikke kan sette for store krav til hva en ønsker familiekontakten skal gjøre. Hun uttalte også at hun hadde tenkt på familiekontakten i ettertid, men ikke ønsket å trenge seg på:

«Også har jeg tenkt på hun ofte, at jeg liksom har lyst til å sende hun et kort eller et eller annet, men det er ikke sånn at jeg har – jeg er jo litt sånn redd for å på en måte, liksom buse på (...)».

En av familiene opplevde også at deres familiekontakt ble alvorlig syk, og at de var veldig glad for at hun ble frisk igjen og fortsatte besøkene hos dem. Hun uttalte at det ikke var fordi de trengte henne, men fordi de brydde seg om henne, og ønsket at hun skulle bli frisk.

5.2.5 En spesiell opplevelse

Informantene ble spurt om de hadde en spesiell opplevelse som de ønsket å fortelle om. For Sara var det mange ting, men hun fortalte om det å sitte og observere barnet og familiekontakten mens de lekte. For henne var det å høre praten mellom dem, noe som gav henne energi, og som hun syntes var herlig. Hun fortalte også om ting barnet hadde fått fra familiekontakten, og at barnet godt visste hvem det var som hadde gitt disse gavene.

For Nora handlet den spesielle opplevelsen om første gangen barnet hennes lo. Det var nemlig familiekontakten som fikk barnet til å le, og Nora hadde da bedt familiekontakten om å få barnet til å le enda mer.

Maja fortalte om den gangen de dro på et julearrangement i regi av HSF, at dette var en fin opplevelse, siden de ikke gjorde så mye på grunn av helsen hennes. Hun uttalte at det var veldig fint å dra sammen på det.

5.3 Samtalene mellom mødrene og familiekontaktene

En stor del av tiden mødrene og familiekontaktene er sammen, er preget av samtaler dem imellom. Som nevnt er dette en gjensidig handling mellom partene som deltar, og det er ikke alltid så store ting en ønsker å utrette med disse samtalene.

Da Sara skulle beskrive deres familiekontakt, tok hun opp samtaleevner som en del av kjennetegnene ved den type person de fikk inn i sin familie:

«flink til (..) den gode samtalen, ehm. Som ser folk, som rett og slett, godt blikk. Eh – eh. Som – liker mennesker. (-) Som – som. Som, jah, som ikke snakker for å snakke, men som – som faktisk bryr seg om den som den snakker med. (-) Ja, som har lyst til å bli kjent med folk».

Her viser hun blant annet til det å ikke bare snakket for å snakke, som kan knyttes opp mot hvordan familiekontakten brukte ordene og hvordan dette påvirker kvaliteten på samtalene mellom dem. I denne beskrivelsen trekker hun også inn en av dimensjonene fra relasjonskompetanse, særlig menneskeinteresse. Hun beskriver en familiekontakt som virket som hun brydde seg om familien, og som hadde lyst til å bli kjent med dem.

Selv om Nora ikke primært kontaktet HSF for å få hjelp med barnet, fikk hun likevel hjelp med barnet gjennom samtalene med familiekontakten:

«And also it was like a bonus the fact that – although I knew from the beginning that this Home-Start was also supposed to help you with the baby or with the child – but for me that was not like a priority – during that point I thought “Okay”. I thought I could handle it so. But it was also helpful, because I had so many questions and familiekontakten, she had already – she has a child (...). And, so I had so many questions! It was really helpful».

Hun tenkte hun ville takle det, men som nybakt mor, og når det finnes mange ulike meninger om barneoppdragelse, så gav hun uttrykk for av at familiekontakten var en hun stolte på når hun var usikker på hva hun skulle gjøre:

«(...) but you know they were like the small things that helped me. For example I was – in the beginning I didn't if I should keep the child to sleep with me, like bed sharing. (...) Because I felt like I wanted to do it, but I wanted like someone who could confirm this is good, so actually that's when she said «Ah, I did it too»».

Nora fikk en bekreftelse på at det var en bra ting om hun ønsket å gjøre dette, og valgte derfor å ha barnet i samme seng. Hun uttalte at etter dette var barnet mer avslappet om natten, selv om det fortsatt gråt på natten, men at det var annerledes, og også lettere for henne.

Under intervjuet fikk de oppleve et utsagn fra HSF. Der står det at familiekontakten skal være *«et menneske å snakke med som deler dine gleder og sorger»*. For Maja stemte hennes opplevelse med dette utsagnet:

«Ja, det føler jeg nå absolutt. For det var veldig lett å åpne seg til hun både om alt som hadde skjedd liksom og – og ja, hvordan jeg hadde det og. Men også litt sånn gleder i forhold til barnet mitt og – og det var jo også en prosess der jeg etter hvert skulle ut i arbeid og få meg ny jobb og sånne ting. Og hun var helt sånn med og gledet seg over det og støttet meg på det liksom og. Så hun var sånn på alle områder egentlig».

Hun uttalte at de *«(...) snakket jo på en måte om alt, sånn i forhold til helsen min og – og barnet mitt og»* og at de snakket om andre ting enn dette også.

Nora hadde lignende opplevelse: *«It definitely – I thought that she was like that»*. Gjennom samtaler om oppdragelsen av egne barn, fikk også Nora bekreftelse fra sin familiekontakt, og fikk styrket sin tro på sine omsorgsevner: *«Sometimes, especially when you begin, you feel like you need some approval sometimes from people, especially from people with experience»*. Det at hun da kunne få bekreftelse fra en erfaren mor, gav hun uttrykk for var godt. Dette kan også ha ført til en økning i hennes opplevde foreldrekompetanse, slik forskning har vist at HS kan bidra til (Asscher, Hermanns & Dekovič, 2008; Hermanns, Asscher, Zijlstra, Hoffenaar & Dekovič, 2013). Nora beskrev seg selv som veldig beskyttende når det gjaldt barnet sitt, noe familiekontakten også var for sitt eget barn, slik at Nora uttalte at hun følte familiekontakten forstod henne. De hadde også en opplevelse der Nora holdt seg rolig, og familiekontakten uttalte at hun skulle ønske hun hadde klart å være så rolig om noe lignende hadde skjedd med hennes barn:

«and then I don't know, but that made me feel so good, like "Oh, I'm such a good mother" you know? So, so yeah I'm thinking when I was doing these little things, and she was approving, and I felt very good».

Sara uttrykte at dette ikke helt stemte for henne, men at de snakket mest sammen om hverdagslige ting. *«(...) også er-var jo barna til stede hele tiden, sånn at det – da begrenser det seg vel egentlig».* Hun var også den eneste av informantene som ikke hadde barn under ett år, og som i tillegg hadde eldre barn. Hun uttalte også at det var ganske kort tid de hadde sammen mellom barnehagen og at det yngste barnet skulle legges. Samtidig var det ikke noen problemer for henne å snakke med familiekontakten:

«Vi hadde en kjempegod, fin dialog. Ehm, og vi var mye, altså vi var jo sammen. Vi spiste middag sammen og lekte på gulvet og. Ehm. Og det var veldig – veldig koselig og hyggelig og god stemning (...) (-) (...). Men det var liksom ikke noe sånn der, ikke noen dype samtaler eller noe».

Det at Sara uttalte at det ikke helt stemte for henne, og at samtalene omhandlet mest det hverdagslige, kan ha noe med at hun ikke var alene med familiekontakten, og at barna hennes var eldre enn de to andres. Hos henne var hele familien til stede, mens hos de to andre var det kun dem selv og barnet på under ett år.

I de to familiene der barnet ikke hadde utviklet talespråk, ble samtalene i hovedsak mellom mor og familiekontakten. Disse bar preg av å være nyttige for mor, både med tanke på oppdragelse av barnet og usikkerheter rundt dette, og det å prate om hvordan det gikk med mor og helsen. De gav uttrykk for at disse uformelle samtalene hadde vært til hjelp, slik erfaringen til Spakcs også var. I familien hvor barnet var eldre, og også hele familien var tilstede, ikke bare mor og ett barn, var det samtaler mellom familiekontakten og alle i familien. Det at barna var tilstede, uttalte hun selv hadde begrenset hva samtalene omhandlet. Selv om tilstedeværelsen kan ha begrenset innholdet i samtalene, kan også hun ha opplevd at disse uformelle samtalene var til hjelp.

5.4 Forebygging

Denne delen vil ta utgangspunkt i de familiesituasjonene jeg fikk innsyn i, og er min tolkning av hvordan HSF kan ha virket forebyggende i deres familier, og hvordan en kan tenke seg det kunne ha blitt om situasjonen hadde vært litt annerledes. Tidligere forskning henvist til i denne oppgaven, har vist sammenheng mellom psykiske vansker hos barn og manglende sosial støtte

hos foreldre (Mathiesen et al., 2007). Det er viktig å poengtere at dette ikke betyr at familiene ville ha hatt større utfordringer i dag om de ikke hadde mottatt støtte, eller at familiene opplevde å være sosialt isolerte eller å mangle sosial støtte.

Maja uttalte at det garantert hadde vært tøffere uten støtten fra familiekontakten, og at det også var en psykisk støtte for henne. På grunn av helsen, var hun ikke i stand til å dra så mye ut av huset, og ønsket avlastning og hjelp med den daglige omsorgen for barnet. «*Så det ble jo på en måte en støtte til meg sånn sett og da, for jeg var jo mye alene (-) hjemme, så det var jo veldig sånn fint egentlig synes jeg*». Maja var på bedringens vei og begynte i jobb igjen, noe hun også ville gjort selv om ikke familiekontakten hadde vært hos dem. Maja fortalte ingenting om hvilket nettverk hun hadde rundt seg, men nevnte at det ble en tøff hverdag alene hjemme med barnet da hun var på bedringens vei, etter at de hadde tilbrakt tid sammen med familie. Det å få inn en familiekontakt, ble en psykisk støtte for henne. Med tanke på risikoen det er for barn om foreldre mangler sosial støtte, eller er sosialt isolert, kan en tenke seg at HSF vil kunne være med på å forebygge dette i familier som ikke opplever sosial støtte.

Sara uttalte at de var i en sårbar situasjon, og at de hadde behov for den hjelpen de kunne få. Hun gav uttrykk for at familiekontakten var en som så og møtte barnets behov når de selv ikke helt hadde overskudd til å gjøre dette. Hun uttalte også at de fikk beskjed fra barnehagen om at barnet ikke hadde det bra, og at det å motta støtte fra en familiekontakt, var med på å endre dette til det bedre, og at barnet i dag er et trygt og godt barn. Hadde dette vært en familie som ikke mottok støtte, kan det tenkes seg at det kunne ha tatt lengre tid før ting ble bedre, eller at det i verste fall kunne ha blitt forverret. Sara fortalte også at det å trygge barnas relasjoner med foreldrene var viktig, og basert på hennes uttalelse om at barnet i dag var et trygt barn, tolkes det slik at barnas relasjoner ble trygget.

Nora var i utgangspunktet den eneste som ikke kontaktet HSF på bakgrunn av at hun selv oppfattet at familien var i en sårbar situasjon. Men samtidig hadde hun lite nettverk rundt seg, som etter hvert ville bli enda mindre, og var ikke så kjent i byen. Hun opplevde også å bli mor for første gang. Dette er faktorer, som ifølge forskningen, kan utgjøre en risiko for å bli sosialt isolert. Det å bli sosialt isolert er ikke uvanlig å oppleve når en får sitt første barn, da det er en ny hverdag en skal bli vant med og en gjerne er sliten. Det å være sosialt isolert, og gjerne ha et lite nettverk i tillegg, har tidligere forskning vist gir en høyere risiko for å utvikle psykiske vansker hos barn (Mathiesen et al., 2007). Det er viktig å påpeke at det ikke er slik at Noras barn hadde utviklet psykiske vansker om hun ikke hadde mottatt støtte fra HSF, men at flere av

faktorene som forskning viser gir en større risiko for dette, var til stede hos henne. Dermed kan det tenkes at for familier som er i en lignende situasjon, så kan det å motta støtte fra HSF, motvirke den mulige risikoen disse faktorene utgjør.

Basert på at hvordan familiene gav uttrykk for at de hadde det nå, kan det å motta støtte fra familiekontakten har bidratt til å unngå vansker. Men det er samtidig vanskelig å vite om det å ikke motta støtte hadde ført til at det oppstod vansker i familien. Derfor er det viktig å påpeke at jeg har tatt utgangspunkt i deres situasjoner og beskrivelser, for å videre vise hvordan det å motta støtte fra en familiekontakt kan ha virket forebyggende hos dem.

6.0 Avsluttende kommentarer

Formålet med denne masteroppgaven var å få innsikt i hvordan det oppleves av mødrene i familiene å få besøk og støtte av en familiekontakt, og hvordan de beskriver denne opplevelsen. Dette ble knyttet opp mot det å støtte småbarnsfamilier, slik at barna fikk et best mulig utgangspunkt. Jeg opplevde å få en innsikt i dette, og vil under belyse de ulike delene av problemstillingen.

De tre mødrene opplevde og beskrev det å motta støtte forskjellig, men noe som var felles, var at alle tre viste til en opplevelse av at familiekontakten hadde forståelse for dem og deres livssituasjon. De hadde også uttalelser som gav uttrykk for at de hadde hatt en god opplevelse knyttet det å motta støtte fra en familiekontakt. Dette er i tråd med den evalueringen som Kaasa og Jelstad (2009) gjennomførte.

Hvordan de tre informantene beskrev relasjonen til familiekontakten, var henholdsvis at familiekontakten var som en bestemor, en venn og en støtteperson. Dette er i tråd med tidligere forskning, hvor bestemor og venn er beskrivelser som er brukt av andre som har mottatt støtte fra HSF. Videre gav informantene inntrykk av at de følte de kunne fortelle og prate med familiekontakten om alt, selv om det var ting de ikke fortalte familiekontakten. Det at de valgte å ikke fortelle om enkelte ting, var knyttet til andre faktorer enn at relasjonen med familiekontakten ikke var god.

Hva det var som gjorde at relasjonen ble god, var for alle tre først og fremst knyttet til at koordinator hadde gjort et godt forarbeid, og koblet dem opp mot en person som de hadde god kjemi med fra første stund. En god kobling har, som nevnt tidligere, vært en av suksessfaktorene til HSF. Hvordan familiekontakten var som person var også en faktor som gjorde at relasjonen ble god, og informantene gav uttrykk for at det var viktig at familiekontakten forstod dem og så hvilke behov de hadde. Tidligere forskning (Djupvik, 2002; Laabak, 2009) har også vist at god kjemi og en god relasjon med familiekontakten var viktig for mødrene/foreldrene.

Hva som var viktig for dem under koblingen, varierte naturlig nok for alle informantene, da de hadde ulike grunner for å kontakte HSF. For Sara var det å få avlastning med å se det yngste barnet viktig, og å styrke selvfølelsen hos dette barnet. For Maja var det viktigste å få avlastning med barnet, i form av blant annet trilleturer, da hennes egen helse ikke var helt på topp. Dette er i tråd med den tidligere forskningen, hvor det for en del av foreldrene var avlastning med barnet som var det viktigste (Laabak, 2009). For Nora var det å ha en å snakke med, en slags venn, det viktigste. Det å ha en person som hadde erfaring med morsrollen, viste seg å spille en

rolle. Dette fordi hun hadde mange spørsmål knyttet til mammarollen, og dermed kunne spørre henne om det var noe hun lurte på knyttet til dette. Alle tre la også vekt på at det at familiekontaktene gjorde dette på frivillig basis spilte en rolle. Frivillighetsaspektet ble også vektlagt i en tidligere evaluering av HSF (Kaasa & Jelstad, 2009). En ytret ønske om å ha fått støtte tidligere, da familien egentlig hadde trengt dette tidligere enn det de fikk. Samtidig viste hun til at en må få kjennskap til tilbudet, og at det i hennes tilfelle var ulike faktorer som gjorde at hun ikke mottok støtte så tidlig som hun kanskje hadde ønsket.

I denne oppgaven ble informantenes opplevelser brukt som utgangspunkt for hvordan HSF kan virke forebyggende. Teori og tidligere forskning viser til hvor viktig tidlige barneår er for barnets sosioemosjonelle utvikling, og at innsats tidlig i barnas liv kan bidra til en god utvikling. HSF er et tilbud som fokuserer nettopp på disse årene av barnas liv, og har for familiene i denne oppgaven vært en støtte for mødrene, både i form av samtaler om barnet og praktisk hjelp med barnet. Mødrene, som selv uttalte at de var i en tøff periode, gav uttrykk for at de hadde behov for hjelpen, og at det hadde vært tøffere uten denne hjelpen. Det at HSF kan være med på å virke forebyggende, ble også slått fast av Kaasa og Jelstad (2009) i deres evaluering av HSF.

6.1 Videre forskning

Underveis i arbeidet ble jeg oppmerksom på en del sider ved dette som det kunne vært spennende å ha sett nærmere på. Noen av disse vil det bli redegjort kort for her, som en mulig inspirasjon for andre som ønsker å skrive om HSF.

Et fellestrekk ved alle tre informantene, var at de stort sett virket fornøyd med det arbeidet som koordinatoren hadde gjort og den oppfølgingen de mottok. I tilknytning til dette kunne det vært interessant å ha sett nærmere på om denne fornøydheten er noe som gjelder for de aller fleste familiene, og hva koordinator har gjort eller ikke gjort som påvirker hvor fornøyd de er med tilbudet.

En av familiene fikk utvidet perioden hvor de mottok støtte fra familiekontakten, og på bakgrunn av dette lagde de en plan for å få en bedre hverdag. Å se på hvordan det er for familier som får utvidet perioden, kunne ha vært interessant, med tanke på hvorfor de fikk dette, og hva dette gjorde for dem som familie.

I mitt utvalg hadde jeg en informant som flyttet til Norge, og som selv uttalte at de ikke hadde så stort nettverk i byen. Hun uttalte at hun i utgangspunktet ikke følte hun trengte hjelp med omsorgen for barnet, men ønsket en som kunne fylle en vennerolle, og som kunne hjelpe henne

å lære seg norsk. Her kunne det ha vært interessant å se på hvilken grunn familier som har flyttet til Norge har for å kontakte HSF, og hatt dette som utgangspunkt. Hun uttalte også at hun hadde tenkt på at hun kanskje selv kunne bli familiekontakt og gi støtte til en familie. Dermed kunne det vært spennende å ha sett nærmere på familiekontakter som selv har mottatt støtte fra HSF.

Det kunne også vært interessant å intervju familiekontakter om hvordan de opplever det å gi støtte til familier, med fokus på hvordan de opplever relasjonen, og hva de opplever har fungert for å skape en god relasjon med familiene.

Det er over 40 år siden Home-Start ble grunnlagt, og det at det stadig opprettes nye avdelinger i Norge og i resten av verden, viser at det er en organisasjon som er kommet for å bli. I tråd med at samfunnet stadig er i endring, vil forskning om Home-Start Familiekontakten alltid være interessant og nyttig.

7.0 Litteraturliste

- Asscher, J. J., Hermanns, J. M. A., & Dekovič, M. (2008). Effectiveness of the Home-Start parenting support program: Behavioral outcomes for parents and children. *Infant Mental Health Journal*, 29 (2), 95-113. doi: 10.1002/imhj.20171
- Befring, E. (2012a). Forebygging blant barn og unge i et psykososialt perspektiv. I E. Befring & R. Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk* (5. utg., s. 129-147). Oslo: Cappelen Damm.
- Befring, E. (2012b). Spesialpedagogikk: Historisk framvekst, ansvarsoppgaver, forståelsesmåter og nye perspektiver. I E. Befring & R. Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk* (5. utg., s. 33-58). Oslo: Cappelen Damm.
- Befring, E., & Duesund, L. (2012). Relasjonsvansker. Psykososial problematferd. I E. Befring & R. Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk* (5. utg., s. 448-469). Oslo: Cappelen Damm.
- Berg, M. (2015, 23. januar). *Årsrapport 2014*. Trondheim: Home-Start Familiekontakten. Upublisert.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalen, M., & Tangen, R. (2012). Barnehagens og skolens samarbeid med foreldre til barn og unge med spesielle behov. I E. Befring & R. Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk* (5. utg., s. 220-239). Oslo: Cappelen Damm.
- Djupvik, L. (2002). *Familiar som får støtte av ein frivillig. Eit studie av dei fyrste familiane som mottok hjelp i frå Home-Start Familiekontakten Norge* (2. utg.). (Omarbeidet hovedoppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet). Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- European Platform for Investing in Children (2013). *Home-Start as best practice at EU level*. Hentet 11. april 2016, fra <https://home-start-norge.no/wp-content/uploads/2016/05/HS-as-best-practice-at-EU-level1.pdf>
- Harrison, M. (2003). *Hooray! Here comes Tuesday. The Home-Start Story*. Leicester: Bamaha Publishing.
- Hermanns, J. M., Asscher, J. J., Zijlstra, B. J., Hoffenaar, P. J., & Dekovič, M. (2013). Long-term changes in parenting and child behavior after the Home-Start family support program. *Children and Youth Services Review*, 35(4), 678-684. doi: 10.1016/j.childyouth.2013.01.017
- Home-Start Familiekontakten. (udatertA). *Forskning og studier*. Hentet 10. april 2016, fra <http://home-start-norge.no/om-oss/forskning-studier>
- Home-Start Familiekontakten. (udatertB). *Om oss*. Hentet 11. april 2016, fra <http://home-start-norge.no/om-oss>

- Home-Start Familiekontakten. (udatertC). *Prinsipper og metoder*. Hentet 20. april 2016, fra <https://home-start-norge.no/om-oss/prinsipper-og-metoder>
- Home-Start Familiekontakten. (udatertD). *Til foreldre*. Hentet 29. mai 2016, fra <http://home-start-norge.no/til-foreldre>
- Home-Start Familiekontakten. (udatertE). *Til frivillige*. Hentet 14. august 2016, fra <https://home-start-norge.no/til-frivillige>
- Home-Start Worldwide. (udatert). *Margaret Harrison CBE 1938-2015*. Hentet 29. mai 2016, fra <http://homestartworldwide.org/news/newsdetail.asp?NewsID=132>
- Isachsen, W. H. (2016, 7. april). *Årsrapport HSFN 2015. 20 år med magiske hverdagsøyeblikk*. Hentet 20. april 2016, fra <http://home-start-norge.no/stotte-medmenneske-hsf>
- Kaasa, A., & Jelstad, B. (2009). *Nytter det? Evaluering av Home-Start Familiekontakten*. Rapport 02/2009. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole.
- Kinge, E. (2009). *Hvor er hjelpen når den trengs? Om relasjonskompetanse. Om foreldresamarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kleven, T. A. (2014). Forskning og forskningsresultater. I T. A. Kleven (Red.), F. Hjordemaal & K. Tveit. *Innføring i forskningsmetode*. (2. utg., s. 9-26). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvello, Ø. (2013a). Bioøkologisk teori. I R. Karlsdottir & I. H. Lysø (Red.), *Læring – utvikling – læringsmiljø. En innføring i pedagogisk psykologi* (s. 139-158). Trondheim: Akademika forlag.
- Kvello, Ø. (2013b). Sosioemosjonell utvikling. I R. Karlsdottir & I. H. Lysø (Red.), *Læring – utvikling – læringsmiljø. En innføring i pedagogisk psykologi* (s. 23-51). Trondheim: Akademika forlag.
- Laabak, H. A. (2009). *Mestring av foreldrerollen. En kvantitativ studie av Home-Start som tilbyder av sosial støtte til småbarnsforeldre* (Masteroppgave, Universitetet i Oslo). Oslo: Universitetet i Oslo.
- Løgstrup, K. E. (2000). *Den etiske fordring*. Oslo: Cappelens Forlag.
- Mathiesen, K. S., Kjeldsen, A., Skipstein, A., Karevold, E., Torgersen, L., & Helgeland, H. (2007). *Trivsel og oppvekst-barndom og ungdomstid*. Hentet 12. april 2016, fra <http://www.fhi.no/dokumenter/90be49af81.pdf>
- Meld. St. 18 (2010-2011). (2011). *Læring og fellesskap*. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2010-2011/meld-st-18-20102011.html?id=639487>

- Meld. St. 20 (2012–2013). (2013). *På rett vei*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-20-20122013/id717308/>
- Meld. St. 24 (2012-2013). (2013). *Framtidens barnehage*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-24-20122013/id720200/>
- Meld. St. 24 (2015-2016). (2016). *Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-24-20152016/id2483146/?q=meld%20st.%2024%20%282015-2016%29&_t_dtq=true
- Moen, F. (2013). *Prestasjonsutvikling: Coaching og ledelse*. Trondheim: Akademika Forlag.
- Moules, N.J., McCaffrey, G., Field, J.C., & Laing, C.M. (2015). *Conducting hermeneutic research: From philosophy to practice*. New York, NY: Peter Lang.
- NSD (udatert). *Må prosjektet meldes?* Hentet 29. mai 2016, fra <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/>
- NESH (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Hentet 4. mai 2016, fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora>
- Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordahl, T., Sørli, M.-A., Manger, T., & Tveit, A. (2005). *Atferdsproblemer blant barn og unge. Teoretiske og praktiske tilnærminger*. Bergen: Fagbokforlaget.
- NOU 2009: 18. (2009). *Rett til læring*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-18/id570566/?ch=1&q=>
- Opplevelse. (2012, 21. februar). I *Store norske leksikon*. Hentet 18. april 2016, fra <https://snl.no/oplevelse>
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Skau, G. M. (2011). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (4. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Spurkeland, J. (2012). *Relasjonskompetanse* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Steinsholt, K., & Ness, S. A. (2016). *Motstrøms. Åpninger i retning av en levende pedagogikk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- St.meld. nr. 16 (2002-2003). (2003). *Resept for et sunnere Norge*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-16-2002-2003-/id196640>

- St.meld. nr. 16 (2006-2007). (2006). ... *og ingen sto igjen — Tidlig innsats for livslang læring*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-16-2006-2007-/id441395/>
- St.meld. nr. 41 (2008-2009). (2009). *Kvalitet i barnehagen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868>
- Svare, H. (2006). *Den gode samtalen. Kunsten å skape dialog*. Oslo: Pax Forlag.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Theis, L. J., & Isachsen, W. H. (2015). *Årsrapport 2014*. Hentet 9. mai 2016, fra <http://home-start-norge.no/okning-i-familiestotte-fra-home-start>
- Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Informasjonsskriv til informanter

Jeg er en student fra NTNU som tar master i spesialpedagogikk og skal skrive masteroppgave våren 2016. Jeg har selv vært familiekontakt og ønsker derfor å skrive en oppgave nettopp om Home-Start Familiekontakten (HSF). Jeg har vært på “den andre siden” og er dermed nysgjerrig på hvordan det er å være familien i denne koblingen.

Prosjektet handler om hvordan familier opplever det å motta støtte fra HSF. Ut over selve opplevelsen er jeg også interessert i hvilke forventninger dere hadde til HSF og den frivillige. Det er din/deres opplevelse som er spennende å høre om og ønsker derfor en samtale om opplevelsen, forventninger og tillit for å få mest mulig innsikt i dette.

Jeg ønsker deltakere som formelt avsluttet kobling med familiekontakten mellom januar og juli 2015. Samtalene vil i hovedsak foregå i februar 2016 og avtales etter når det passer for deg.

Som deltaker i dette prosjektet vil du og dataene holdes anonyme og du kan når som helst velge å trekke deg uten å måtte oppgi en grunn for dette. Jeg ønsker å bruke lydopptaker under samtalen, men lydopptaket vil kun bli brukt av meg under analyseprosessen og vil bli slettet når prosjektet avsluttes.

Om du skulle ha noen spørsmål, så ikke nøl med å ta kontakt med meg på mail eller telefon.

Nina Julianne L. Røyset
ninajulianne@gmail.com
Tlf.: 930 12 444

Samtykke til deltakelse i prosjektet

Jeg har fått skriftlig og muntlig informasjon om prosjektet og er villig til å delta i prosjektet. Jeg er også informert om at jeg, uten å oppgi grunn, kan trekke tilbake samtykke til å delta i studien uten at dette vil ha noen konsekvenser for meg.

Signert prosjektdeltaker, dato

Vedlegg 2: Intervjuguide⁴

Informasjon før selve intervjuet

- Lov til å trekke seg fra intervjuet
- Anonymitet
 - Alle navn som blir nevnt, vil endres under transkribering
- Om det er noen spørsmål du ikke ønsker å svare på, så er det helt greit
 - Ingen info fra koordinator ut over navn og kontaktinfo
For en informant: and that you speak English very well, and it's not your first language
- Hvis du trenger en pause, så si ifra også tar vi det.
- Vil kunne skrive litt notater underveis om ting jeg kommer på, som f.eks. nye spørsmål.

Selve intervjuet

Bakgrunnsinformasjon Background information

- Alder Age
- Antall barn How many children
- Sivilstatus Relationship status
- Fortell om hvordan du kom i kontakt med dem?
Can you tell me about how you came in contact with HS?
 - Kan du fortelle noe om hvorfor du valgte å kontakte HS?
Can you tell me something about why you choose to contact HS?
- Hadde du hørt om HS før du kom i kontakt med dem?
Had you heard about HS before you came in contact with them?
- Når koblingen med familiekontakten begynte og ble avsluttet
When the arrangement with the volunteer started and ended

Forventninger Expectations

- Kan du fortelle om forventningene du hadde til HS etter å ha hørt om dem/vært i kontakt med dem?
Can you tell me something about the expectations you had about HS after you heard about them/had been in contact with them?

⁴ Jeg valgte å oversette spørsmålene i samme dokument slik at jeg hadde det opprinnelige spørsmålet lett tilgjengelig under samtalen som foregikk på engelsk. I tillegg skrev jeg ned stikkord til hva jeg skulle si før og etter selve intervjuet.

- Kan du fortelle om hva du ønsket at familiekontakten skulle gjøre hos deg?
Can you tell me about what you wanted the volunteer to do when she/he was with you?
- Hvilke forventninger hadde du til selve opplevelsen?
What expectations did you have to the experience it self?
 - Forventninger til familiekontakten
Expectations for the volunteer
 - Levde opplevelsen opp til forventningene?
Did the experience meet the expectations?
- Kan du fortelle om hvilke forventninger du hadde til tiden etter koblingen var avsluttet?
Can you tell me about what expectations you had in regards to the time after the arrangement was ended?
 - Sammenlignet med hvordan det faktisk ble
Compared to how it actually was

Opplevelsen The experience

- Kan du fortelle om det første møtet med familiekontakten?
Can you tell me about the first meeting with the volunteer?
 - Førsteintrykket ditt av familiekontakten?
Your first impression of the volunteer
- Kan du fortelle om forholdet ditt til familiekontakten?
Can you tell me about your relationship with the volunteer?
 - Hvordan vil du beskrive forholdet til familiekontakten?
How would you describe the relationship with the volunteer?
- Familiekontakten skal være «et menneske å snakke med som deler dine gleder og sorger». Følte du det var slik, og kan du utdype?
The volunteer is supposed to be «a human being to talk to, who shares you joys and sorrows». Did you feel that it was like this, and can you elaborate?
- Kan du fortelle om en spesiell opplevelse som utmerket seg?
Can you tell about a special event/experience that stands out?
 - Hva tror du er spesielt med å få besøk av en familiekontakt?
What do you think is so special about being visited by the volunteer from HS?
- Skjedde det noen endringer i familien, både underveis i koblingen og tiden etterpå?
Om ja, kan du fortelle litt mer om dette?
Did some changes happen in your family, both during and after the arrangement? And if so, could you tell a little bit more about it?
- Er det noe som har skjedd som du tror er takket være HS og den frivillige?
Has something happened that you think is because of HS and the volunteer?

Tillit Trust

- Hva tenker du når du hører ordet tillit?
What do you think about when you hear the word trust?
- Tok det deg lang tid før du stolte på den frivillige og åpnet deg opp?
Did it take you long to trust the volunteer and before you opened up?

- Synes du det var vanskelig å skulle stole på den frivillige?
Did you think it was hard to trust the volunteer?
- Hva var det som gjorde at du åpnet deg opp?
What made you open up?
- Hvordan oppstod tilliten til den frivillige?
How was the trust established?
- Var det utfordringer som du rådførte deg med den frivillige angående?
Were there challenges were you consulted with the volunteer about?

Avslutning

- Er det noe du ønsker å fortelle meg om som jeg ikke har spurt om, eller som du ønsker å fortelle om?

Etter intervjuet:

- De må bare ta kontakt om de lurer på noe. Er det greit at jeg tar kontakt med dem også?
 - Flere spørsmål/mer utfyllende om noe skulle være uklart etter transkriberingen
 - Kan også ta kontakt om de kommer på noe som de gjerne ville ha fortalt
- Om de ønsker å lese oppgaven når den er ferdig
- Takke!

Vedlegg 3: Tilrådning fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Kjetil Steinsholt
Pedagogisk institutt NTNU

7491 TRONDHEIM

Vår dato: 26.01.2016

Vår ref: 46330 / 3 / ASF

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 29.12.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

46330	<i>Hvordan opplever familiene vennskapet med den frivillige fra Home-Start Familielkontakten?</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>NTNU, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Kjetil Steinsholt</i>
<i>Student</i>	<i>Nina Julianne Langelo Røyset</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilrådning forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 10.08.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Amalie Statland Fantoft

Kontaktperson: Amalie Statland Fantoft tlf: 55 58 36 41

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO NSD Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM NSD Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ NSD SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

FORMÅL

Formålet med prosjektet er å få innsikt i hvordan familier som benytter seg av Home-Start Familiekontakten opplever vennskapet med den frivillige familiekontakten.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Deltagerne i studien informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse.

REKRUTTERING

Studenten har opplyst om at informantene rekrutteres gjennom koordinatorene i organisasjonen Home-Start. Det er viktig at koordinatorene får tydelig frem at deltakelsen i prosjektet er frivillig. Koordinatorene må også gjøre det klart at det å reservere seg fra å delta ikke vil få noen følger for tilbudet. Studenten har informert om at det ikke vil opprettes kontakt mellom brukerne av Home-Start og studenten før de har fått informasjon om prosjektet og ønsker å delta. Personvernombudet mener rekrutteringsformen er tilstrekkelig for konfidensialitet og at frivilligheten ved deltagelse ivaretas.

SENSITIVE OPPLYSNINGER

Studenten hadde ikke krysset av for at det skal samles inn sensitive opplysninger. Personvernombudet mener likevel at dette bør tas høyde for ettersom det er mulig at informantene benytter seg av Familiekontakten grunnet helseforhold. Vi har derfor krysset av for at det kan behandles sensitive opplysninger om helseforhold.

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger NTNU sine rutiner for datasikkerhet.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

I informasjonsskrivet har du opplyst om at forventet prosjektslutt er 01.08.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal du da anonymisere innsamlede opplysninger. Anonymisering innebærer at du bearbeider datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjør du ved å slette direkte personopplysninger og slette eller omskrive indirekte personopplysninger.